

Podatkovne baze

Visokošolski študij

Bolonjski program

Matjaž Kukar
2014-2015

Vsebina vaj

1. SUPB
2. Osnovni SQL
3. Relacijska algebra
4. Razširjeni SQL in DML
5. DDL (Data definition language)
6. ODBC - Python
7. Iskanje ključev
8. Normalizacija baze

Izpitni red

1. Iz domačih nalog in seminarja morate doseči skupno najmanj polovico vseh možnih točk, da lahko pristopite k izpitu.
2. Sodelovanje na predavanjih in vajah se lahko nagradi (do 10% + 10% točk, subjektivna ocena)
3. Pisni izpit morate za pozitivno oceno pisati najmanj 50%, k čemer se potem prištejejo točke vaj. Po potrebi tudi ustni izpiti! Oceno pisnega izpita lahko nadomesti povprečna ocena kolokvijev, v primeru, da oba kolokvija pišete vsaj 50%.
4. Veljavnost vaj: do vključno 30. 9. tekočega šolskega leta!

Izpit:
vsaj 50%

Izpit: 72%
Vaje: 83%
Skupaj: 77.5%
Sodelovanje: 10%
Skupaj: 87.5%
Ocena: 9

Izpit: 49%
Vaje: 83%
Ocena: negativno

Izpit: -
Vaje: 49%

Ni izpolnjen pogoj
za pristop k izpitu.

Režim izvajanja vaj

- Govorilne ure
  - Šajn (ponedeljek, 9:00-10:00)
  - Pičulin (torek, 9:00-10:00)
- Individualno delo od doma(zelo priporočljivo)
  - Lastna instalacija MariaDB
  - Odjemalec Workbench 6.2
  - Oziroma PostgreSQL in odjemalec HeidiSQL 9.1
  - Nikakor ne Microsoft Access !!!!

Učne baze

- Na vajah za lažje razumevanje uporabljamo
  - Bazo jadralcev (pb.fri.uni-lj.si)
- Za samostojno delo in domače naloge pa
  - Bazo Travian (www.travian.si)

Prijavite se v to igro,
da boste bolje
razumeli strukturo baze

SUPB – sistem za upravljanje s podatkovnimi bazami

- Splošnonamenski skupek programske opreme, ki omogoča kreiranje, vzdrževanje in nadzor nad dostopom do podatkov v PB.
- SUPB mora omogočati
  - Upravljanje s podatki
  - Varen dostop do podatkov
  - Sočasen večuporabniški dostop
  - Skladnost (konsistentnost) podatkov
  - Obnavljanje podatkov

SUPB

- SUPB kot tudi platforma za povpraševanje/programiranje v bazah
  - specializirani povpraševalni/programski jeziki, najpopularnejši je SQL
  - SQL je neproceduralen jezik (za razliko od npr. Java)
  - SQL temelji na **relacijskem podatkovnem modelu** in **relacijski algebri**

Orodja za dostop do SUPB

- Tronivojska arhitektura
(odjemalec/aplikacijski strežnik/strežnik)
- Dvonivojska arhitektura (odjemalec/strežnik)
- Priporočljivo:
  - MariaDB
  - PostgreSQL

MariaDB 10.0 / Workbench 6.2

- MariaDB(lastna inštalacija) – najbolj priporočljivo za vse študente
  - Strežnik MariaDB 10.0
  - Odjemalec: MySQL Workbench 6.2
  - Povezave na učilnici
- MariaDB in PostgreSQL spletni dostop
  - <http://pb.fri.uni-lj.si> (phpMyAdmin)
  - Uporabniško ime: pb, geslo: pbvaje, baza: vaje

Primeri osnov poizvedovalnega jezika SQL

```
SELECT *  
FROM coln  
WHERE barva = 'rumena';
```

```
SELECT rating, AVG(starost) AS PovprecnaStarostSkupine  
FROM jadralec  
WHERE starost >= 18 AND EXISTS (SELECT r.cid FROM  
    rezervacija r WHERE r.jid = jadralec.jid)  
GROUP BY rating  
HAVING COUNT(*) > 1;
```

1. domača naloga

- Na učilnici
- Opišite, kako si predstavljate razliko pod pojmomoma "podatkovna baza" (PB) in "sistem za upravljanje s podatkovnimi bazami" (SUPB)
- Izberite in inštalirajte si svoj SUPB in ustrezne programe za dostop (MariaDB, PostgreSQL, Workbench, HeidiSQL, ...)
- Izpolnite anketo

Structured Query Language - SQL

- Rezultat projektov v IBM (1974-77)
- Vsak proizvajalec ga po svoje razširja
- Standardi:
  - SQL-87 (1986, 1987): ANSI SQL
  - SQL-89 (1989): ANSI SQL, FIPS popravki
  - SQL-92 (1992): SQL2, ANSI/ISO SQL
  - SQL:1999 (1999): SQL3, objekti, rekurzija, dogodki, regularni izrazi
  - SQL:2003 (2003): podpora XML, avtomatsko generiranje polj, delo s sekvencami
  - SQL:2006, SQL:2008: dodatna podpora delu z XML, integracija XQuery, drugi manjši popravki
- V praksi: ni 100% podpore standardom

Structured Query Language - SQL

- SQL
  - Beginning SQL. Paul Wilton and John W. Colby. Wrox, 2005.
- SQL in relacijska algebra, teorija o PB
  - R. Ramakrishnan, J. Gehrke: Database Management Systems, 3. izdaja, McGraw-Hill, 2002

SQL 92

- Data definition language (DDL)
- Data manipulation language (DML)
- Varnost
- Transakcije
- Client / server podpora
- Embedded/dynamic SQL

DML

- Delo nad obstoječimi tabelami!
- Povpraševanja
- Dodajanje vrstic
- Brisanje vrstic
- Spreminjanje vrstic

```
Jadralec(jid, ime, rating, starost)  
Coln(cid, ime, dolzina, barva)  
Rezervacija(jid, cid, dan)
```

Tabele za vaje

- MariaDB na pb.fri.uni-lj.si jih že ima
  - Shema: vaje (jadralci)
  - Shema: travian (domače naloge)
- MariaDB (samo na lastnih računalnikih!):
  - Z učilnice prenesite datoteko jadralci.sql in travian.sql
  - Odprite jih v MySQL Workbenchu (File->Open SQL Script...)
  - Poženite (samo prvič – torej samo enkrat!!!!)

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Primeri tabel

Jadralec:

<u>jid</u>	ime	rating	starost
22	Darko	7	45
29	Borut	1	33
31	Lojze	8	55.5
32	Andrej	8	25.5
58	Rajko	10	35
64	Henrik	7	35
71	Zdravko	10	16
74	Henrik	9	35
85	Anze	3	25.5
95	Bine	3	63.5

Coln:

<u>cid</u>	ime	dolzina	barva
101	Elan	34	modra
102	Elan	34	rdeca
103	Sun Odyssey	37	zelena
104	Bavaria	50	rdeca

Rezervacija:

<u>jid</u>	<u>cid</u>	<u>dan</u>
22	101	2006-10-10
22	102	2006-10-10
22	103	2006-10-08
22	104	2006-10-07
31	102	2006-11-10
31	103	2006-11-06
31	104	2006-11-12
64	101	2006-09-05
64	102	2006-09-08
74	103	2006-09-08

Osnovni SELECT stavek

SELECT $A_1, A_2, \dots, A_k$

FROM $T_1, T_2, \dots, T_n$

WHERE P ;

- Rezultat SELECT stavka kot začasna tabela!
- SELECT DISTINCT ali ALL:
  - DISTINCT izloči duplikate iz rezultata;
  - privzeta vrednost ALL jih ohrani!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Projekcija

- Poišči (izpiši) šifre in imena vseh jadralcev.

```
SELECT jid, ime  
FROM jadralec;
```

- Poišči barve vseh čolnov.

```
SELECT barva  
FROM coln;
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Selekcija

- Poišči (izpiši) šifre in imena vseh jadralcev, starejših od 50 let.

```
SELECT jid, ime  
FROM jadralec  
WHERE starost > 50;
```

- Poišči barve vseh čolnov krajših od 40 čevljev.

```
SELECT barva  
FROM coln  
WHERE dolzina < 40;
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Stik (1)

- Poišči vse pare imen jadralcev in čolnov, kjer je jadralec rezerviral ustrezen čoln.

```
SELECT jadralec.ime, coln.ime
FROM jadralec, rezervacija, coln
WHERE jadralec.jid=rezervacija.jid
      AND rezervacija.cid=coln.cid;
```

ime	ime
Darko	Elan
Darko	Elan
Darko	Sun Odyssey
Darko	Bavaria
Lojze	Elan
Lojze	Sun Odyssey
Lojze	Bavaria
Henrik	Elan
Henrik	Elan
Henrik	Sun Odyssey

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Stik (2)

- Poišči vse pare imen jadrancev in čolnov, kjer je jadralec starejši od 50 let rezerviral ustrezen čoln.

```
SELECT jadralec.ime, coln.ime
FROM jadralec, rezervacija, coln
WHERE jadralec.jid=rezervacija.jid AND
      rezervacija.cid=coln.cid AND
      starost > 50;
```

+	-----	+	-----	+
	ime		ime	
+	-----	+	-----	+
	Lojze		Elan	
	Lojze		Sun Odyssey	
	Lojze		Bavaria	
+	-----	+	-----	+

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL

- Poišči vse pare imen jadralcev in čolnov, kjer je jadralec starejši od 50 let rezerviral ustrezen čoln.

Nekatere nerodnosti prejšnje rešitve:

- Imena stolpcev so nejasna - potrebno je preimenovanje
- Nepotrebno pisanje dolgih imen tabel - uporaba aliasov

```
SELECT j.ime AS "Jadralec", c.ime AS "Coln"
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid
      AND j.starost > 50;
```

Jadralec	Coln
Lojze	Elan
Lojze	Sun Odyssey
Lojze	Bavaria

Komentarji v SQL

- Dve vrsti komentarjev:
  - večvrstični: `/* komentar */`
  - enovrstični:
    - `--` (dva minusa in presledek)
    - `#` (lojtra – samo MariaDB in MySQL)

```
SELECT *           -- Izberi vse
FROM jadralec     /* iz tabele jadralcev */
WHERE starost < 18; # Mladoletni jadralci
```


Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali čoln s številko 103.

```
SELECT jadralec.ime
FROM jadralec, rezervacija
WHERE jadralec.jid=rezervacija.jid AND
      rezervacija.cid = 103;
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč čoln.

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid = c.cid AND
      c.barva='rdeca';
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

- Pisanje znakovnih nizov v narekovajih.
- Zakaj je potreben DISTINCT?

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (eksistenčna kvantifikacija)

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali **vsaj en** čoln.

```
SELECT DISTINCT j.ime  
FROM jadralec j, rezervacija r  
WHERE j.jid=r.jid;
```

```
+-----+  
| ime    |  
+-----+  
| Darko  |  
| Lojze  |  
| Henrik |  
+-----+
```

- Univezalna kvantifikacija (rezervirali **vse** čolne) je bistveno bolj zapletena za implementacijo!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (kartezični produkt)

- Poišči imena in ratinge vseh parov jadralcev, ki imajo enak rating.
 ρ : operator preimenovanja

```
SELECT j1.ime, j2.ime, j1.rating
FROM jadralec j1, jadralec j2
WHERE j1.rating = j2.rating
ORDER BY j1.rating;
```

ime	ime	rating
Borut	Borut	1
Anze	Anze	3
Bine	Anze	3
Anze	Bine	3
Bine	Bine	3
Darko	Henrik	7
Darko	Darko	7
Henrik	Henrik	7
Henrik	Darko	7
Lojze	Lojze	8
Andrej	Lojze	8
Lojze	Andrej	8
Andrej	Andrej	8
Henrik	Henrik	9
Rajko	Zdravko	10
Zdravko	Zdravko	10
Rajko	Rajko	10
Zdravko	Rajko	10

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (kartezični produkt)

- Poišči imena in ratinge vseh parov jadralcev, ki imajo enak rating.
 ρ : operator preimenovanja

```
SELECT DISTINCT j1.ime, j2.ime,
                j1.rating
FROM jadralec j1, jadralec j2
WHERE j1.rating = j2.rating
ORDER BY j1.rating;
```

ime	ime	rating
Borut	Borut	1
Anze	Anze	3
Bine	Anze	3
Anze	Bine	3
Bine	Bine	3
Darko	Henrik	7
Darko	Darko	7
Henrik	Henrik	7
Henrik	Darko	7
Lojze	Lojze	8
Andrej	Lojze	8
Lojze	Andrej	8
Andrej	Andrej	8
Henrik	Henrik	9
Rajko	Zdravko	10
Zdravko	Zdravko	10
Rajko	Rajko	10
Zdravko	Rajko	10

Zakaj ni razlike od prej?

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (kartezični produkt)

- Poišči imena in ratinge vseh parov jadralcev, ki imajo enak rating.
 ρ : operator preimenovanja

ime	ime	rating
Bine	Anze	3
Anze	Bine	3
Darko	Henrik	7
Henrik	Darko	7
Lojze	Andrej	8
Andrej	Lojze	8
Zdravko	Rajko	10
Rajko	Zdravko	10

Kaj še ni v redu?

```
SELECT DISTINCT j1.ime, j2.ime,  
                j1.rating  
FROM jadralec j1, jadralec j2  
WHERE j1.rating = j2.rating AND  
      j1.ime <> j2.ime -- bolje: jid  
ORDER BY j1.rating;
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (kartezični produkt)

- Poišči imena in ratinge vseh parov jadralcev, ki imajo enak rating.
 ρ : operator preimenovanja

ime	ime	rating
Anze	Bine	3
Darko	Henrik	7
Lojze	Andrej	8
Rajko	Zdravko	10

```
SELECT DISTINCT j1.ime, j2.ime,  
                j1.rating  
FROM jadralec j1, jadralec j2  
WHERE j1.rating = j2.rating AND  
      j1.jid < j2.jid  
ORDER BY j1.rating;
```

SQL: osnovni SELECT stavek (ponovitve)

SELECT $A_1, A_2, \dots, A_k$

FROM $T_1, T_2, \dots, T_n$

WHERE P ;

- Rezultat **SELECT** stavka si lahko predstavljamo kot začasno tabelo, ki jo izpišemo, ali z njo počnemo kaj drugega
- **SELECT DISTINCT**: izloči duplikate iz rezultata
- Operator **JOIN** (**INNER**, **OUTER**)

Operatorji v SQL (WHERE vrstica)

- =
- != ali <>
- <=, >=, <, >
- BETWEEN x AND y: $x \leq \text{vrednost} \leq y$
- AND, OR, NOT
- LIKE: približna primerjava nizov znakov
- SIMILAR TO vzorec [ESCAPE znak]:
regularni izrazi (SQL:1999)
- IS [NOT] NULL (atribut označen kot nedefiniran)

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: operator LIKE

- Poišči starost jadralcev, katerih imena se začnejo na B in imajo najmanj 5 črk.

```
+-----+
| starost|
+-----+
|      33 |
+-----+
```

```
SELECT j.starost
FROM jadralec j
WHERE j.ime LIKE 'B____%'; /* 4 podcrtaji */
```

- Znak '_' ustreza natanko eni poljubni črki
- Znak '%' ustreza nič ali več poljubnim črkam

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: regularni izrazi

- Poišči starost jadralcev, katerih imena se začnejo na B in imajo najmanj 5 črk.

```
SELECT j.starost
FROM jadralec j
WHERE j.ime REGEXP '^b.....*$';           -- MariaDB, MySQL
-- ali (REGEXP = RLIKE)
WHERE j.ime RLIKE '^b[a-z]{4}[a-z]*$';       -- MariaDB, MySQL
-- ali
WHERE REGEXP_LIKE (j.ime, '^B[a-z]{4}[a-z]*$'); -- Oracle
```

- Znak '^' označuje začetek, '\$' pa konec niza (sicer se išče poljuben podniz)
- Znak '.' (pika) ustreza natanko enemu poljubnemu znaku
- [a-z] je katera koli črka med 'a' in 'z'
- Znak '*' pomeni nič ali več ponovitev predhodnega znaka
- SQL:1999: operator SIMILAR TO z regularnimi izrazi (redko implementirano)

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč ALI zelen čoln.

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      (c.barva='rdeca' OR c.barva='zelena');
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč IN zelen čoln.

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      (c.barva='rdeca' AND c.barva='zelena');
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
+-----+
```

- Rezultat – prazna množica???
- Kje je napaka?
- Reševanje s pomočjo množic

Operatorji za delo z množicami

- UNION: unija $\cup$
UNION ALL: unija $\cup$ s ponavljanjem elementov
- INTERSECT: presek $\cap$
- MINUS ali EXCEPT: razlika $-$
- IN, NOT IN (tabela): pripadnost $\in$ in $\notin$
- ALL, ANY: kvantifikatorja $\forall$ in $\exists$
- EXISTS, NOT EXISTS (tabela): (ne)praznost množice
- UNIQUE (tabela): enoličnost elementov v tabeli
- Operatorji IN, NOT IN in EXISTS so osnova za gnezdenje poizvedb

SQL: operatorji za delo z množicami

- Unija: UNION, UNION ALL (ohrani duplikate)
- Presek: INTERSECT (MariaDB ne podpira)
- Razlika: MINUS ali EXCEPT (MariaDB ne podpira)
- Sintaksa:
SELECT ...
<OPERATOR>
SELECT ...;
- Kompatibilnost tabel (ali rezultatov SELECT stavka):
isto število stolpcev, istoležni stolpci istega tipa

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: vsebovanost elementa

- Poišči imena jadralcev z ratingi 1, 3 ali 7.

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE (rating = 1) OR
      (rating = 3) OR
      (rating = 7);
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Borut  |
| Henrik |
| Anze   |
| Bine   |
+-----+
```


Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: vsebovanost elementa

- Poišči imena jadralcev, z ratingi 1, 3 ali 7.

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE rating IN (1,3,7);
```

Množica v SQL. Namesto seznama imamo lahko tudi rezultat neke poizvedbe.

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Borut  |
| Henrik |
| Anze   |
| Bine   |
+-----+
```

Vaje: osnovni SQL

Napišite poizvedbe, ki rešijo spodnje naloge:

1. Izpišite imena jadrancev s sodimi ratingi.
2. Ugotovite, ali imata kakšna dva čolna enako ime.
3. Izpišite imena jadrancev z lihimi ratingi.
4. Izpišite imena čolnov daljših od 35 čevljev, ki so jih rezervirali jadranci mlajši od 35 let.
5. Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna.
6. Ugotovite, ali imajo vsi jadranci različna imena.
7. Izpišite imena jadrancev, ki so v koledarskem poletju 2006 rezervirali čoln, katerega ime vsebuje sonce (sun).

Rešitve: osnovni SQL

- 1. Izpišite imena jadrancev s sodimi ratingi.**

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE rating IN (2,4,6,8,10);
```
- 2. Ugotovite, ali imata kakšna dva čolna enako ime.**

```
SELECT *
FROM coln c1, coln c2
WHERE (c1.cid != c2.cid) AND (c1.ime=c2.ime);
```
- 3. Izpišite imena jadrancev z lihimi ratingi.**

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE rating NOT IN (2,4,6,8,10);
```
- 4. Izpišite imena čolnov daljših od 35 čevljev, ki so jih rezervirali jadralci mlajši od 35 let.**

```
SELECT c.ime
FROM coln c JOIN rezervacija r USING(cid) join jadralec j USING(jid)
WHERE c.dolzina>35 and j.starost<35; -- resi tudi brez JOIN
```
- 5. Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna.**

```
select *
from jadralec left join rezervacija using(jid);
```
- 6. Ugotovite, ali imajo vsi jadralci različna imena.**

```
SELECT *
FROM jadralec j1 JOIN jadralec j2 USING(ime)
WHERE (j1.jid != j2.jid);
```
- 7. Izpišite imena jadrancev, ki so v koledarskem poletju 2006 rezervirali čoln, katerega ime vsebuje sonce (sun).**

```
SELECT j.ime
FROM coln c JOIN rezervacija r USING(cid) join jadralec j USING(jid)
WHERE c.ime like '%Sun%' AND r.dan BETWEEN DATE'2006-06-21' and DATE'2006-09-23';
```

Relacijski podatkovni model (RPM)

- Relacije in operacije nad njimi predstavljajo formalno logično osnovo številnih povpraševalnih jezikov (npr. SQL); formalna osnova omogoča številne možnosti optimizacije povpraševanj!
- Dve vrsti operacij:
  - Relacijska algebra: operativna; opišemo načrt izvajanja operacij (SQL)
  - Relacijski račun: neoperativen, deklarativen; opišemo želen rezultat (QBE)

Osnovni koncepti RPM

- Relacija in relacijska shema
- Atribut
- Vrednostna množica (območje) atributa
- Odvisnosti med atributi

Relacija

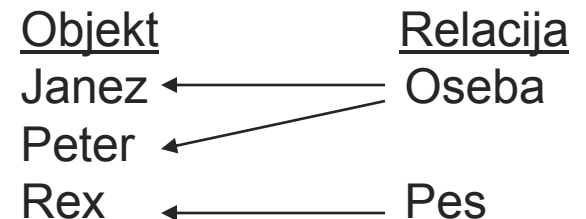
- Preslikava kartezičnega produkta vrednostnih množic

$$r : D_1 \times D_2 \times \dots \times D_n \rightarrow \{res, ni\ res\}$$

- Množica resničnih trditev:

je_oseba={Janez, Peter}

je_pes={Rex}

Predstavitev relacije

- Predikatni zapis:
    - Shema: je_oseba(oseba)
    - je_oseba(Janez)
    - je_oseba(Peter)
  - Predikatni zapis: opis objektov z atributi:
    - Shema: je_oseba(ime, priimek, kraj bivanja)
    - je_oseba(Janez, Novak, Ljubljana)
    - je_oseba(Peter, Klepec, Celje)
- ⇒ Naštejemo n-terice, za katere velja relacija
- ⇒ Kakšen je pomen gornjih relacij?

Predstavitev relacije s tabelo

Oseba
Janez (v celoti)
Peter (v celoti)

Ime	Priimek	Naslov
Janez	Novak	Ljubljana
Peter	Klepec	Celje

Objekti (elementi množice)

Atributni opis objektov (elementov);
ena vrstica = en objekt !!!!!!!!!

Pomen relacije

- Relacija v dobesednem pomenu:
  - Elementi relacije (objekti, vrstice) izpolnjujejo določene pogoje
- Relacija v povezovalnem pomenu:
  - Elementi v vrstici relacije (tabele) so med seboj v nekem razmerju
  - Uporaba za povezovanje elementov drugih relacij (tabel) med seboj

zakonec(Janez, Micka)   Janez ^{zakonec} ————— Micka

Atribut

- Vsaka n-terica v relaciji predstavlja določen objekt
- Vsak objekt opišemo z lastnostmi – atributi
- Atribut kot preslikava objektov v pripadajočo domeno:

$$A_i : O \rightarrow D_i$$

Relacijska shema

- Vsaki relaciji r pripada natanko ena relacijska shema, sestavljena iz oznake sheme R in iz oznak imen in domen atributov

$$R(A_1 : D_1, A_2 : D_2, \dots, A_n : D_n)$$

- Eni shemi lahko pripada več relacij
- Shema relacije = glava tabele

Odvisnosti med atributi

- Omejevanje vrednosti relacij
  - Funkcionalne
  - Večvrednostne
  - Stične
- Veljajo v shemi R ; torej v vseh relacijah r , katerih shema je R

Funkcionalne odvisnosti

- Množica atributov $\{X\}$ funkcionalno določa množico atributov $\{Y\}$ če v nobeni relaciji s shemo R ne obstajata n -terici, ki bi se ujemali v vrednosti atributov $\{X\}$ in ne ujemali v vrednosti atributov $\{Y\}$
- Zapišemo $\{X\} \rightarrow \{Y\}$ ali krajše $X \rightarrow Y$
- Množico vseh funkcionalnih odvisnosti v shemi R označimo s $F(R)$

$$X \rightarrow Y \in F(R) \Leftrightarrow \forall r (Sh(r) = R \Rightarrow \forall t \forall u (t \in r \wedge u \in r \wedge t.X = u.X \Rightarrow t.Y = u.Y))$$

Ključ relacijske sheme

- Relacija je množica, torej morajo biti vsi elementi (n -terice) unikatni
- Minimalna podmnožica atributov, ki enolično identificira vsako n -terico je ključ
- Ključ:
  1. $X \rightarrow R$
  2. $\neg \exists A : A \subseteq X \wedge (X - A) \rightarrow R$
- Nadključ: vsebuje vsaj en ključ
- V relacijski shemi ključ podčrtamo

Operacije nad relacijami – relacijska algebra

- Tradicionalni operatorji za delo z množicami: unija $\cup$, presek $\cap$, razlika $-$, kartezični produkt $\times$
- Posebni relacijski operatorji: selekcija σ , projekcija π , stik $\bowtie$ ali $| \times |$, deljenje $/$

Množiški operatorji

Relacija r:

A	B	C
a	b	c
d	a	f
c	b	d

Relacija s:

D	E	F
b	g	a
d	a	f

Pomembna kompatibilnost atributov!

Unija, presek, razlika

Relacija $r \cup s$:

G	H	I
a	b	c
d	a	f
c	b	d
b	g	a
~~d~~	~~a~~	~~f~~

Relacija $r \cap s$:

G	H	I
d	a	f

Relacija $r - s$:

G	H	I
a	b	c
c	b	d

Kartezični produkt

Velja asociativnost: $(r \times s) \times t = r \times (s \times t)$.

Relacija $r \times s$:

A	B	C	D	E	F
a	b	c	b	g	a
d	a	f	b	g	a
c	b	d	b	g	a
a	b	c	d	a	f
d	a	f	d	a	f
c	b	d	d	a	f

Relacijski operatorji

- Projekcija π : zmanjševanje števila stolpcev
- Selekcija σ : zmanjševanje števila vrstic
- Stik $| \times |$: zmanjševanje števila stolpcev in vrstic kartezičnega produkta; zelo pogosta operacija, ki jo lahko realiziramo z drugimi operatorji
- Deljenje $/$, ki ga lahko realiziramo z drugimi operatorji

Projekcija π

$$\pi_{A,B}(r)$$

A	B
a	b
d	a
c	b

$$\pi_B(r)$$

B
b
a
~~b~~

Sintaksa: $\pi_{A_1,A_2,\dots,A_k}$ - naštejemo attribute

Včasih se lahko zmanjša tudi število vrstic!

Selekcija σ

$$\sigma_{B < b}(r)$$

A	B	C
d	a	f

$$\sigma_{B=b \wedge C=d}(r)$$

A	B	C
c	b	d

Sintaksa: $\sigma_P(r)$

Logični pogoj P je lahko poljubno kompleksen!

Pogojni (theta) stik

$$r \mid \times_{\theta} \mid s = r \mid \times_P \mid s \equiv \sigma_P(r \times s)$$

- Alternativna sintaksa: $\mid \times \mid$ je isto kot $\bowtie$

Pogojni stik (1. korak)

$$r \left| \begin{array}{c} \times \\ \hline \end{array} \right|_{(B=D) \vee (C=c)} S =$$

A	B	C	D	E	F
a	b	c	b	g	a
d	a	f	b	g	a
c	b	d	b	g	a
a	b	c	d	a	f
d	a	f	d	a	f
c	b	d	d	a	f

Pogojni stik (2. korak)

$$r \left| \begin{array}{c} \times \\ \hline \end{array} \right| S =$$

$(B=D) \vee (C=c)$

A	B	C	D	E	F
a	b	c	b	g	a
~~d~~	~~a~~	~~f~~	~~b~~	~~g~~	~~a~~
c	b	d	b	g	a
a	b	c	d	a	f
~~d~~	~~a~~	~~f~~	~~d~~	~~a~~	~~f~~
~~c~~	~~b~~	~~d~~	~~d~~	~~a~~	~~f~~

Ekvistik in naravni stik

- Ekvistik: v pogoju lahko od operatorjev nastopajo samo enačaji
- Naravni stik: ekvistik po vseh istoimenskih atributih
  - Oznaka brez pogoja P : $| \times |$ ali $\bowtie$
  - Ker je nekaj atributov po naravnem stiku odveč, jih izločimo

Naravni stik (1. korak)

A	B	C
a	b	f
x	b	c

B	C	D
b	f	e
b	c	y

=

A	B	C	B	C	D
a	b	f	b	f	e
x	b	c	b	c	y

Naravni stik (2. korak)

A	B	C
a	b	f
x	b	c

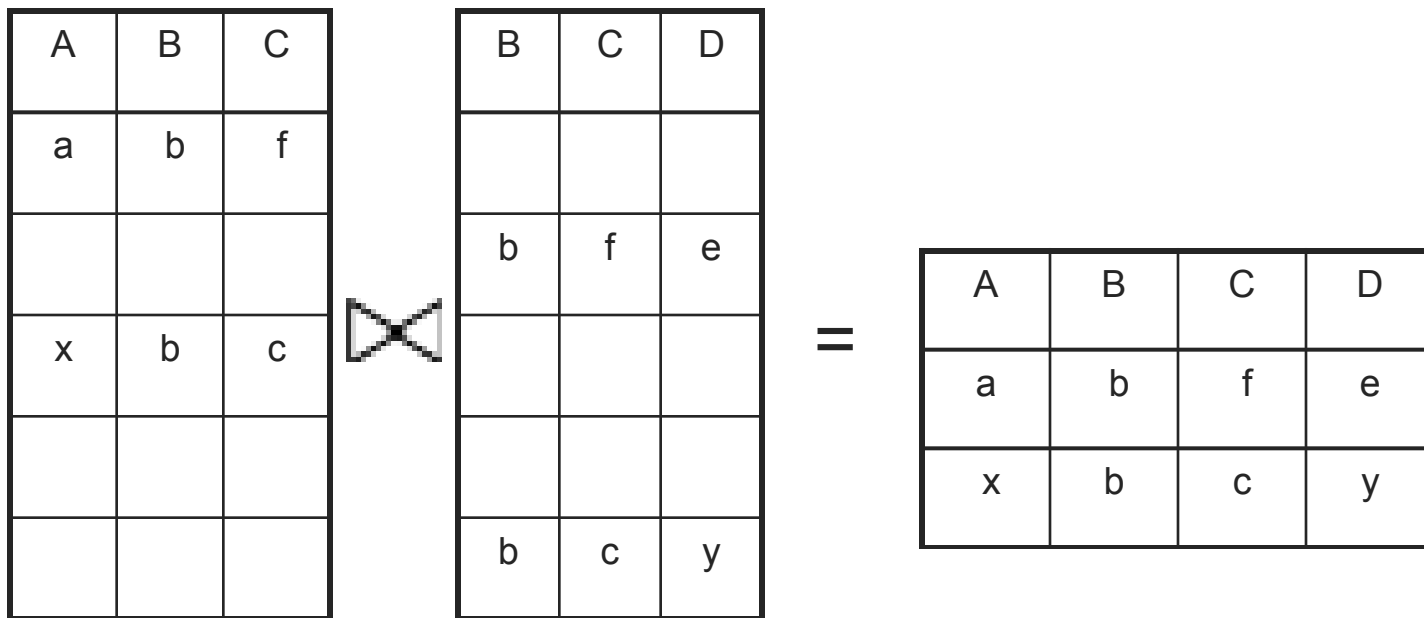
B	C	D
b	f	e
b	c	y

=

A	B	C	B	C	D
a	b	f	b	f	e
x	b	c	b	c	y

Odvečna stolpca!

Naravni stik (3. korak)

Primeri relacijske algebre

- Sheme za primere rel. algebre:

Jadralec(jid, ime, rating, starost)

Coln(cid, ime, dolzina, barva)

Rezervacija(jid, cid, dan)

- Pomen in povezava relacij:

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Projekcija

- Poišči (izpiši) šifre in imena vseh jadralcev:

$\pi_{jid, ime}(\text{jadralec})$

- Poišči barve vseh čolnov

$\pi_{barva}(\text{coln})$

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Selekcija

- Poišči (izpiši) šifre in imena vseh jadralcev, starejših od 50 let:
- Poišči barve vseh čolnov krajših od 40 čevljev

$$\pi_{jid, ime}(\sigma_{starost > 50}(\text{jadralec}))$$

$$\pi_{barva}(\sigma_{dolzina < 40}(\text{coln}))$$

```
Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)
```

Stik

- Poišči vse pare imen jadralcev in čolnov, kjer je jadralec rezerviral ustrezen čoln

$$\pi_{ime,ime}(\text{jadralec} \mid \times \mid \text{rezervacija} \mid \times \mid \text{coln})$$

$$\pi_{\substack{\text{jadralec.ime,} \\ \text{coln.ime}}}(\text{jadralec} \mid \times \mid \text{rezervacija} \mid \times \mid \text{coln})$$

$\substack{\text{jadralec.jid=} \\ \text{rezervacija.jid}} \qquad \substack{\text{rezervacija.cid=} \\ \text{coln.cid}}$

$$\pi_{\substack{\text{jadralec.ime,} \\ \text{coln.ime}}}(\text{jadralec} \mid \times \mid \text{rezervacija} \mid \times \mid \text{coln})$$

$\substack{\text{jid} \qquad \text{cid}}$

- Poišči vse pare imen jadralcev in čolnov, kjer je jadralec starejši od 50 let rezerviral ustrezen čoln

$$\pi_{\substack{\text{jadralec.ime,} \\ \text{coln.ime}}}(\sigma_{starost>50}(\text{jadralec}) \mid \times \mid \text{rezervacija} \mid \times \mid \text{coln})$$

$\substack{\text{jid} \qquad \text{cid}}$

Vaja: z uporabo relacijske algebre rešite naslednje naloge

1. Poišči šifre vseh Janezov (ime jadrarca).
2. Poišči imena vseh čolnov, daljših od 20 čevljev.
3. Izpiši pare imen (jadrarec, čoln)
4. Koliko čolnov je doslej rezerviral vsak jadrarec?
5. Izpiši imena vseh doslej rezerviranih čolnov.
6. Kateri izmed jadrarcev še ni rezerviral nobenega čolna?

Jadrarec(jid, ime, rating, starost)

Coln(cid, ime, dolzina, barva)

Rezervacija(jid, cid, dan)

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Rešitve

1. $\pi_{ime}(\sigma_{ime=Janez}(\text{jadralec}))$
2. $\pi_{ime}(\sigma_{dolzina>20}(\text{coln}))$
3. $\pi_{ime}(\text{jadralec}) \times \pi_{ime}(\text{coln})$
4. Še ne znamo
5. $\pi_{ime}(\text{coln} \bowtie \text{rezervacija})$
6. Na naslednji prosojnici

Namig: {vsi} – {tisti, ki so že kaj rezervirali}

6. vaja

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

- Napišite izraz v relacijski algebri, ki izpiše imena tistih jadralcev, ki še nikoli niso rezervirali nobenega čolna.

$$\overbrace{\pi_{jid}(\text{jadralec})}^{\text{vsi}} - \overbrace{\pi_{jid}(\text{rezervacija})}^{\text{že kaj rezervirali}}$$

$$\underbrace{\pi_{ime}(\text{jadralec} \mid \times \mid \pi_{jid}((\text{jadralec}) - \pi_{jid}(\text{rezervacija})))}_{\text{dobimo imena}}$$

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: unija množic

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč ali zelen čoln.

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=rdeca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec}) \cup$$

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=zelen}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec})$$

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='rdeca'

UNION

SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='zelen';
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: presek množic

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč IN zelen čoln.

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=rdeca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec}) \cap$$

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=zelen}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec})$$

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='rdeca'
INTERSECT
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='zelen';
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

Presek z uporabo gnezdenja

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč IN zelen čoln.

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=rdeca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec}) \cap \pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=zelen}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec})$$

```

SELECT DISTINCT j.ime          -- Prva mnozica
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='rdeca'
AND j.ime IN (                  -- Druga mnozica
  SELECT DISTINCT j.ime
  FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
  WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid
  AND c.barva='zelena');

```

ime
Darko
Lojze
Henrik

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL: razlika množic

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč čoln vendar nikoli zelenega.

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=rdeca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec}) -$$

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=zeleni}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec})$$

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='rdeca'
MINUS
      -- ali EXCEPT
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='zelena';
```

```
+-----+
| ime   |
+-----+
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

Razlika množic z gnezdenjem

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali rdeč čoln vendar nikoli zelenega.

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=rdeca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec}) -$$

$$\pi_{jadralec.ime}(\sigma_{barva=zelenca}(\text{Coln}) \mid \times_{cid} \mid \text{Rezervacija} \mid \times_{jid} \mid \text{Jadralec})$$

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva='rdeca'
AND j.ime NOT IN (
  SELECT DISTINCT j.ime
  FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
  WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
        c.barva='zelena');
```

```
+-----+
|  ime  |
+-----+
+-----+
```


Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (gnezdene poizvedbe)

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali čoln s šifro 103.

$$\pi_{ime} \left(\sigma_{jid \in \{ \pi_{jid} (\sigma_{cid=103} (\text{Rezervacija}) \}} (\text{Jadralec}) \right)$$

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE jid IN
  (SELECT jid
   FROM rezervacija -- Mnozica rezervacij
   WHERE cid=103); -- colna 103
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Alternativna sintaksa za stik: operator JOIN

```
SELECT jadralec.ime  
FROM jadralec, rezervacija  
WHERE jadralec.jid=rezervacija.jid AND rezervacija.cid = 103;
```

```
SELECT jadralec.ime      -- Naravni stik  
FROM jadralec NATURAL JOIN rezervacija  
WHERE rezervacija.cid = 103;
```

```
SELECT jadralec.ime      -- Ekvistik  
FROM jadralec JOIN rezervacija USING(jid)  
WHERE rezervacija.cid = 103;
```

```
SELECT jadralec.ime      -- Pogojni stik  
FROM jadralec JOIN rezervacija ON (rezervacija.jid = jadralec.jid)  
WHERE rezervacija.cid = 103;
```

```
SELECT jadralec.ime      -- Pogojni stik s sestavljenim pogojem  
FROM jadralec JOIN rezervacija ON (rezervacija.jid = jadralec.jid AND  
rezervacija.cid = 103);
```

**Obstaja še več
različic, niso pa
vedno vse
implementirane,
zato pozor!**

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (Korelirane gnezdene poizvedbe)

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali čoln številka 103.

```
SELECT j.ime
FROM jadralec j
WHERE EXISTS
    (SELECT *
     FROM rezervacija r
     WHERE r.cid = 103 AND
           r.jid = j.jid);
```

-- Neprazna mnozica
-- rezervacij colna
-- 103 za vsakega
-- jadralca
-- posebej

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

- Problem: neučinkovitost, zato se jim izognemo, kadar je le mogoče.

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (gnezdene poizvedbe, kvantifikacija)

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali kakšen rdeč čoln.

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE jid IN      -- Mnozica rezervacij
  (SELECT jid     -- rdecih colnov
   FROM rezervacija
   WHERE cid IN   -- Mnozica rdecih colnov
    (SELECT cid
     FROM coln
     WHERE barva='rdeca'));
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
| Lojze  |
| Henrik |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (gnezdene poizvedbe, kvantifikacija)

- Poišči imena jadralcev, ki nikoli niso rezervirali nobenega rdečega čoln. Kvantificirano: nobenega!

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE jid NOT IN      -- Mnozica rezervacij
      (SELECT jid      -- rdecih colnov
       FROM rezervacija
       WHERE cid IN    -- Mnozica rdecih colnov
            (SELECT cid
             FROM coln
             WHERE barva='rdeca'));
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Borut  |
| Andrej |
| Rajko  |
| Zdravko|
| Henrik |
| Anze   |
| Bine   |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (gnezdene poizvedbe, kvantifikacija)

- Poišči imena jadralcev, ki vsaj enkrat niso rezervirali rdečega čoln.

```
SELECT DISTINCT j.ime
FROM jadralec j, rezervacija r, coln c
WHERE j.jid=r.jid AND r.cid=c.cid AND
      c.barva <> 'rdeca';
```

```
+-----+
|  ime  |
+-----+
| Darko |
| Lojze |
| Henrik|
+-----+
```

- Zakaj imamo manj imen v rezultatu?
- Lahko so kdaj rezervirali rdeč čoln
- V prejšni poizvedbi tudi tisti, ki niso še nič rezervirali!
- Kako popraviti?

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

SQL (gnezdene poizvedbe, kvantifikacija)

- Popravek prejšnje naloge: poišči imena jadralcev, ki so že rezervirali kakšen čoln, vendar nikoli rdečega!

```
+-----+  
|  ime  |  
+-----+  
| Henrik |  
+-----+
```

```
SELECT ime  
FROM jadralec NATURAL JOIN rezervacija  
WHERE jid NOT IN      -- Mnozica rezervacij  
      (SELECT jid      -- rdecih colnov  
        FROM rezervacija  
        WHERE cid IN   -- Mnozica rdecih colnov  
              (SELECT cid  
                FROM coln  
                WHERE barva='rdeca'));
```

Gnezdenje v FROM vrstici

- Pozvedbe lahko gnezdimo tudi v FROM vrstici, pri čemer se rezultat poizvedbe naprej obravnava kot (začasna) tabela in ga je zato potrebno ustrezno poimenovati.
- Vsi atributi v SELECT vrstici gnezdene poizvedbe morajo imeti eksplicitno določena imena.

```
SELECT stik.*
FROM (SELECT j.jid, r.cid, j.starost
      FROM jadralec j, rezervacija r
      WHERE j.jid = r.jid) AS stik
WHERE stik.starost > 40;
```

AS opcijsko, zaradi preglednosti

Začasna tabela stik ----->

Rdeče vrstice bodo izločene

+-----+-----+-----+			
jid	cid	starost	
+-----+-----+-----+			
22	101	45	
22	102	45	
22	103	45	
22	104	45	
31	102	55.5	
31	103	55.5	
31	104	55.5	
64	101	35	
64	102	35	
74	103	35	
+-----+-----+-----+			

Urejanje izpisa SELECT stavka

- SELECT stavku dodamo vrstico:
`ORDER BY ime_atributa [ASC ali DESC]`
ali
`ORDER BY številka_atributa [ASC ali DESC]`
ali (za več atributov)
`ORDER BY ime1 ASC, ime2 DESC, ...`
- Lahko urejamo tudi po izrazu ali na novo izračunanem atributu, ki ga ustrezno poimenujemo.
- Urejanje pri množiških operacijah ali gnezdenju ni smiselno, zato ni dovoljeno.

```
Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)
```

Urejanje izpisa

- Izpiši imena jadrancev urejena po količniku med ratingom in starostjo.

ROUND(stevilo, mest) zaokroži rezultat na dano število mest.

```
SELECT ime, ROUND(rating/starost,2)
FROM jadralec;
```

ime	ROUND(rating/starost,2)
Darko	0.16
Borut	0.03
Lojze	0.14
Andrej	0.31
Rajko	0.29
Henrik	0.20
Zdravko	0.62
Henrik	0.26
Anze	0.12
Bine	0.05

```
Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)
```

Urejanje izpisa

- Izpiši imena jadrancev urejena po količniku med ratingom in starostjo.

ROUND(stevilo, mest) zaokroži rezultat na dano število mest.

```
SELECT ime, ROUND(rating/starost,2)
FROM jadralec
ORDER BY 2 DESC;
```

ime	ROUND(rating/starost,2)
Zdravko	0.62
Andrej	0.31
Rajko	0.29
Henrik	0.26
Henrik	0.20
Darko	0.16
Lojze	0.14
Anze	0.12
Bine	0.05
Borut	0.03

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Urejanje izpisa

- Izpiši imena jadrancev urejena po količniku med ratingom in starostjo.

```
SELECT ime, ROUND(rating/starost,2)
        AS kolicnik
FROM jadralec
ORDER BY kolicnik DESC;
```

ime	kolicnik
Zdravko	0.62
Andrej	0.31
Rajko	0.29
Henrik	0.26
Henrik	0.20
Darko	0.16
Lojze	0.14
Anze	0.12
Bine	0.05
Borut	0.03

Vaje: množice in gnezdenje v SQL

Z uporabo gnezdenja in množičkih operatorjev napišite poizvedbe, ki rešijo spodnje naloge:

1. Ugotovite ali imata kakšna dva čolna enako ime.
2. Izpišite šifre čolnov daljših od 35 čevljev, ki so jih rezervirali jadralci mlajši od 40 let.
3. Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna. Rešite z uporabo zunanega stika in izpis uredite po `jid` !
4. Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna. Rešite brez uporabe zunanega stika in izpis uredite po `jid` !
5. Preverite, ali pri prejšnji nalogi dobite enak rezultat, kot pri uporabi zunanega stika.

Rešitve: množice in gnezdenje v SQL

1. **Ugotovite, ali imata kakšna dva čolna enako ime.**

```
select distinct c1.ime
from coln c1
where ime in (
select ime
from coln c2
where c1.cid != c2.cid);
```

2. **Izpišite imena čolnov daljših od 35 čevljev, ki so jih rezervirali jadralci mlajši od 40 let.**

```
SELECT c.ime
FROM coln c JOIN rezervacija r USING(cid)
WHERE c.dolzina>35 and r.jid IN (
    SELECT j.jid
    FROM rezervacija r join jadralec j USING(jid)
    WHERE j.starost<40);
```

3. **Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna. Rešite z uporabo zunanega stika in izpis uredite po jid !**

```
select *
from jadralec left join rezervacija using(jid)
order by jid;
```

4. **Za vse jadralce izpišite podatke o njihovih rezervacijah. Za tiste, ki še niso nič rezervirali, naj bodo polja o rezervacijah prazna. Rešite brez uporabe zunanega stika in izpis uredite po jid ! Namig: tisti ki so ze kaj unija tisti ki se niso nic (torej vsi minus tisti ki so ze kaj).**

```
select * from (
    select * from jadralec join rezervacija
        using(jid)
    UNION
    SELECT j.*, NULL, NULL
    from jadralec j
    WHERE j.jid NOT IN (
        select jid from jadralec join rezervacija
            using(jid)
    )) unija order by unija.jid;
```

5. **Preverite, ali pri prejšnji nalogi dobite enak rezultat, kot pri uporabi zunanega stika. Namig: (Resitev3 – Resitev4) U (Resitev4-Resitev3)**

```
select * from jadralec left join rezervacija
    using(jid)
where (jid, ime, rating, starost, cid, dan)
NOT IN (
    select jid, ime, rating, starost, cid, dan
    from (
        select * from jadralec join rezervacija
            using(jid)
    UNION
    SELECT j.*, NULL, NULL
    from jadralec j
    WHERE j.jid NOT IN (
        select jid from jadralec join
            rezervacija using(jid)
    )) unija);
```

Kvantifikatorji v SQL

- Preveri veljavnost kvantificiranega ($\exists, \forall$) logičnega pogoja nad celotno množico skalarnih (posameznih) vrednosti atributa
- Kvantifikatorja:
  - ANY (ali SOME): eksistenčni
  - ALL: univerzalni
- Sintaksa (v WHERE vrstici):
WHERE atribut operator **ANY** ali **ALL** (množica)
npr.
WHERE x < **ANY** (**SELECT** ...);

Pomen kvantifikatorjev

WHERE $x < \text{ANY}(\text{SELECT } y \dots)$; $\exists y : x < y$

WHERE $x = \text{ANY}(\text{SELECT } y \dots)$; $x \in \{y \mid \dots\}$ Isto kot IN

WHERE $x <> \text{ANY}(\text{SELECT } y \dots)$; $\exists y : x \neq y$

WHERE $x < \text{ALL}(\text{SELECT } y \dots)$; $\forall y : x < y$

WHERE $x = \text{ALL}(\text{SELECT } y \dots)$; $\forall y : x = y$

WHERE $x <> \text{ALL}(\text{SELECT } y \dots)$; $\forall y : x \neq y$ Isto kot NOT IN

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Kvantifikatorji v SQL

- Poišči šifre jadralcev, ki imajo ratinge višje kot (vsaj en) jadralec z imenom Henrik. Opomba: Henrika sta dva!

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating > ANY
  (SELECT j2.rating
   FROM jadralec j2
   WHERE j2.ime='Henrik');
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   31  |
|   32  |
|   58  |
|   71  |
|   74  |
+-----+
```

- Rating mora biti višji od vsaj enega Henrika!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Kvantifikatorji v SQL

- Poišči šifre jadralcev, ki imajo ratinge višje kot (vsi) jadralci z imenom Henrik.

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating > ALL
  (SELECT j2.rating
   FROM jadralec j2
   WHERE j2.ime='Henrik');
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   58  |
|   71  |
+-----+
```

- Rating mora biti višji od vseh Henrikov!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Kvantifikatorji v SQL

- Poišči šifre jadralcev, ki imajo najvišji rating!

Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating >= ALL
      (SELECT j2.rating
       FROM jadralec j2);
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   58  |
|   71  |
+-----+
```

- Rating mora biti višji ali enak od vseh ratingov, torej tudi od lastnega!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Kvantifikatorji v SQL

- Poišči šifre jadralcev, ki nimajo najnižjega ratinga!
Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating > ANY
      (SELECT j2.rating
       FROM jadralec j2);
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   22  |
|   31  |
|   32  |
|   58  |
|   64  |
|   71  |
|   74  |
|   85  |
|   95  |
+-----+
```

- Rating mora biti strogo višji od vsaj enega ratinga.

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
 Coln(cid, ime, dolzina, barva)
 Rezervacija(jid, cid, dan)

Deljenje v SQL

- Poišči imena jadralcev, ki so rezervirali **vse** čolne.
- Tipična naloga za deljenje

```
SELECT j.ime
FROM jadralec j
WHERE NOT EXISTS
  (SELECT c.cid
   FROM coln c
   MINUS
   SELECT r.cid
   FROM rezervacija r
   WHERE r.jid = j.jid);
```

$$\pi_{ime}(\pi_{jid,cid}(\text{Rezervacija})/\pi_{cid}(\text{Coln})|_{jid} \times | \text{Jadralec})$$

```
-- Vsi - Rezervirani = prazna mnozica
-- Vsi colni
```

```
-- Rezervirani colni
-- za vsakega jadralca
-- posebej (korelirana)
```

```
+-----+
| ime    |
+-----+
| Darko  |
+-----+
```

Skupinski operatorji v SQL

- Običajni operatorji delujejo nad posameznimi vrsticami kartezičnega produkta
- Skupinski operatorji in funkcije delujejo nad skupinami (množicami), torej nad več vrsticami istočasno
- Rezultat (izračunana vrednost) skupinskega operatorja postane skupinski atribut, ki ga ne smemo mešati z navadnimi atributi

Skupinski operatorji

- Sintaksa:
`OPERATOR ([DISTINCT] ime_atributa)`
- COUNT(): prešteje [različne] vrstice
- SUM(): sešteje [različne] vrednosti
- AVG (): povprečje [različnih]
- MIN(): minimum
- MAX(): maksimum

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Štetje (COUNT)

- Preštej, koliko je vseh jadralcev!

```
SELECT COUNT(*)  -- prešteje število vrstic
FROM jadralec;   -- v tabeli jadralcev
```

```
+-----+
| COUNT (*) |
+-----+
|          10 |
+-----+
```


Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Štetje (COUNT)

- Preštej, koliko je jadralcev z različnimi imeni!

```
SELECT COUNT(DISTINCT ime) -- prešteje različnih vrednosti
FROM jadralec;             -- atributa ime v tabeli jadralcev
```

Tipična uporaba operatorja COUNT:

- COUNT(*)
- COUNT(DISTINCT ime_atributa)

```
+-----+
| COUNT(DISTINCT ime) |
+-----+
|                      9 |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Povprečje (AVG)

- Izračunaj povprečno starost jadralcev!

```
SELECT AVG(starost)
FROM jadralec;
```

```
-- povpreči vrednosti atributa
-- starost v tabeli jadralcev
```

```
+-----+
| AVG(starost) |
+-----+
|           36.9 |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Povprečje (AVG)

- Izračunaj povprečno starost jadralcev z ratingom 10!

```
SELECT AVG(starost)
FROM jadralec
WHERE rating = 10;
```

```
-- povpreči vrednosti atributa
-- starost v tabeli jadralcev,
-- vendar le za tiste z ratingom 10
```

```
+-----+
| AVG(starost) |
+-----+
|           25.5 |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Minimum (MIN) in maksimum (MAX)

- Poišči minimalno in maksimalno starost jadralcev!

```
SELECT MIN(starost)
FROM jadralec;
```

```
+-----+
| MIN(starost) |
+-----+
|           16 |
+-----+
```

```
SELECT MAX(starost)
FROM jadralec;
```

```
+-----+
| MAX(starost) |
+-----+
|          63.5 |
+-----+
```

Skupinski operatorji v osnovnem SELECT stavku

- Lahko nastopajo v SELECT, WHERE ali ORDER BY vrstici
- V SELECT ali WHERE vrstici se v dani poizvedbi lahko nahajajo samo navadni ali samo skupinski atributi (ne smemo jih mešati)
- V primeru, da potrebujemo obojne attribute, uporabimo gnezdene poizvedbe

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji

- Poišči imena in starost najstarejših jadralcev!

```
SELECT ime, MAX(starost)  
FROM jadralec;
```

```
SELECT ime, starost  
FROM jadralec  
WHERE starost = MAX(starost);
```

```
SELECT ime, starost  
FROM jadralec  
WHERE starost = ( SELECT MAX(starost)  
                  FROM jadralec );
```

+	-----	+	-----	+
	ime		starost	
+	-----	+	-----	+
	Bine		63.5	
+	-----	+	-----	+

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji namesto kvantifikatorjev

- Poišči šifre jadralcev, ki imajo najvišji rating!
Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating >= ALL
      (SELECT j2.rating
       FROM jadralec j2);
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   58  |
|   71  |
+-----+
```

- Rating mora biti višji ali enak od vseh ratingov, torej tudi od lastnega!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji namesto kvantifikatorjev

- Poišči šifre jadralcev, ki imajo najvišji rating!
Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT jid
FROM jadralec
WHERE rating = (SELECT MAX(rating)
                FROM jadralec);
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   58  |
|   71  |
+-----+
```


Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji namesto kvantifikatorjev

- Poišči šifre jadralcev, ki nimajo najnižjega ratinga!
Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT j.jid
FROM jadralec j
WHERE j.rating > ANY
      (SELECT j2.rating
       FROM jadralec j2);
```

```
+-----+
|  jid  |
+-----+
|   22  |
|   31  |
|   32  |
|   58  |
|   64  |
|   71  |
|   74  |
|   85  |
|   95  |
+-----+
```

- Rating mora biti strogo višji od vsaj enega ratinga.

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji namesto kvantifikatorjev

- Poišči šifre jadralcev, ki nimajo najnižjega ratinga!
Opomba: lahko jih je več.

```
SELECT jid
FROM jadralec
WHERE rating > (SELECT MIN(rating)
                FROM jadralec);
```

```
+-----+
| jid |
+-----+
| 22  |
| 31  |
| 32  |
| 58  |
| 64  |
| 71  |
| 74  |
| 85  |
| 95  |
+-----+
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Skupinski operatorji

- Poišči imena jadralcev, starejših od najstarejšega jadralca z ratingom 10!

```
SELECT ime
FROM jadralec
WHERE starost > (SELECT MAX(starost)
                 FROM jadralec
                 WHERE rating = 10);
```

```
+-----+
| ime   |
+-----+
| Darko |
| Lojze |
| Bine  |
+-----+
```

Delo nad skupinami

- Skupinski operatorji znotraj ene poizvedbe delujejo le nad eno skupino (množico)
- Če želimo istočasno dobiti rezultate nad več skupinami moramo razširiti SELECT stavek z novimi vrsticami, ki omogočajo uporabo skupinskih operatorjev nad skupinami vrstic
- Primer naloge: za vsak rating v tabeli jadralcev izpiši starost najmlajšega jadralca s tem ratingom.

Razširjeni SELECT stavek

[DISTINCT | ALL]

SELECT

$A_1, \dots, A_k$

-- projekcija

FROM

$T_1, T_2, \dots, T_n$

-- kartezicni produkt

WHERE

P_1

-- selekcija po vrsticah

GROUP BY

$A_1, A_2, \dots, A_m$

-- grupiranje po atributih

HAVING

P_2

-- selekcija po skupinah

ORDER BY

$A_i, \dots, A_j$

-- urejanje po atributih

[ASC|DESC]

Razširjeni SELECT stavek

- GROUP BY x : razdeli množico iz SELECT-FROM-WHERE na podmnožice glede na enake vrednosti atributa x
- GROUP BY $x_1, x_2, \dots, x_n$: skupine imajo enake vrednosti vseh n atributov (torej je število možnih – vendar ne nujno dejanskih - skupin enako moči kartezičnega produkta vseh n atributov)
- Vsak osnovni atribut, ki se nahaja v SELECT vrstici, se mora nahajati tudi v GROUP BY vrstici
- S pogojem HAVING P ohranimo samo tiste skupine, ki izpolnjujejo pogoj P
- V HAVING vrstici se lahko nahajajo le skupinski atributi in operatorji

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating v tabeli jadralcev izpiši starost najmlajšega jadralca s tem ratingom.

```
SELECT MIN(starost)
FROM jadralec
WHERE rating = i;  -- za i = 1, 2, ... 10
```

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating v tabeli jadralcev izpiši starost najmlajšega jadralca s tem ratingom.

```
SELECT rating, MIN(starost)
FROM jadralec
GROUP BY rating;
```

rating	MIN(starost)
1	33
3	25.5
7	35
8	25.5
9	35
10	16

- Ali s tem mešamo navadne in skupinske attribute?
- Ne, ker po grupiranju rating postane skupinski atribut!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating v tabeli jadralcev izpiši starost najmlajšega polnoletnega jadralca s tem ratingom, vendar samo za tiste ratinge, ki jih imata vsaj dva jadralca!

```
SELECT rating, MIN(starost)
           AS najmlajsi
FROM jadralec
WHERE starost >= 18
GROUP BY rating
HAVING COUNT(*) > 1;
```

rating	najmlajsi
3	25.5
7	35
8	25.5

Kako deluje ta poizvedba (1)?

```
+-----+-----+-----+-----+
| jid | ime      | rating | starost |
+-----+-----+-----+-----+
| 22  | Darko    | 7      | 45      |
| 29  | Borut    | 1      | 33      |
| 31  | Lojze    | 8      | 55.5    |
| 32  | Andrej   | 8      | 25.5    |
| 58  | Rajko    | 10     | 35      |
| 64  | Henrik   | 7      | 35      |
| 71  | Zdravko  | 10     | 16      |
| 74  | Henrik   | 9      | 35      |
| 85  | Anze     | 3      | 25.5    |
| 95  | Bine     | 3      | 63.5    |
+-----+-----+-----+-----+
```

1. korak:
vsi jadralci

Kako deluje ta poizvedba (2)?

jid	ime	rating	starost
22	Darko	7	45
29	Borut	1	33
31	Lojze	8	55.5
32	Andrej	8	25.5
58	Rajko	10	35
64	Henrik	7	35
74	Henrik	9	35
85	Anze	3	25.5
95	Bine	3	63.5

2. korak: selekcija
WHERE starost >= 18

Kako deluje ta poizvedba (3)?

rating	starost
7	45
1	33
8	55.5
8	25.5
10	35
7	35
9	35
3	25.5
3	63.5

3. korak: eliminacija nepotrebnih atributov
samo atributi iz SELECT, GROUP BY in
HAVING vrstic so potrebni za nadaljnje delo

Kako deluje ta poizvedba (4)?

rating	starost	
1	33	
3	25.5	
3	63.5	
7	45	
7	35	
8	55.5	
8	25.5	
9	35	
10	35	

4. korak: grupiranje po vrednosti atributa rating

Kako deluje ta poizvedba (5)?

+-----+-----+	
rating starost	
+-----+-----+	
3 25.5	
3 63.5	
+-----+-----+	
7 45	
7 35	
+-----+-----+	
8 55.5	
8 25.5	
+-----+-----+	

5. korak: eliminacija odvečnih skupin.
Ohranimo samo tiste, za katere velja
HAVING COUNT(*) > 1

Kako deluje ta poizvedba (6)?

rating	starost
3	25.5
7	35
8	25.5

6. korak: izvajanje skupinskega operatorja (v naše primeru MIN) na vsaki posamezni skupini

Opomba: če bi naša SELECT vrstica vsebovala DISTINCT, bi se podvojene vrstice izločile šele po 6. koraku!

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rdeč čoln izpišite število rezervacij!

```
SELECT c.cid, COUNT(*) AS St_rez
FROM coln c, rezervacija r
WHERE c.cid = r.cid AND barva='rdeca'
GROUP BY c.cid;
```

cid	St_rez
102	3
104	2

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rdeč čoln izpišite število rezervacij!

```
SELECT c.cid, COUNT(*) AS St_rez
FROM coln c, rezervacija r
WHERE c.cid = r.cid
GROUP BY c.cid
HAVING c.barva='rdeca';
```

```
SELECT c.cid, COUNT(*) AS St_rez
FROM coln c, rezervacija r
WHERE c.cid = r.cid
GROUP BY c.cid, c.barva
HAVING c.barva='rdeca';
```

+	-----	+	-----	+
	cid		St_rez	
+	-----	+	-----	+
	102		3	
	104		2	
+	-----	+	-----	+

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating z najmanj dvema jadralcema izpišite povprečno starost jadralcev!

```
SELECT j.rating, AVG(j.starost) AS Povp_star
FROM jadralec j
GROUP BY j.rating
HAVING COUNT(*) > 1;
```

rating	Povp_star
3	44.5
7	40
8	40.5
10	25.5

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating z najmanj dvema jadralcema izpišite povprečno starost jadralcev!
Alternativna rešitev z gnezdenjem v HAVING vrstici.

```
SELECT j.rating, AVG(j.starost) AS Povp_star
FROM jadralec j
GROUP BY j.rating
HAVING 1 < (SELECT COUNT(*)
            FROM jadralec j2
            WHERE j.rating = j2.rating);
-- korelirano gnezdenje
-- j.rating je skupinski atribut in
-- zato lahko nastopa v HAVING vrstici
-- (tudi v gnezdenem delu)
```

rating	Povp_star
3	44.5
7	40
8	40.5
10	25.5

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Delo s skupinami

- Za vsak rating z najmanj dvema jadralcema izpišite povprečno starost jadralcev!
Alternativna rešitev z gnezdenjem v FROM vrstici.

```
SELECT t.rating, t.Povp_star
FROM ( SELECT j.rating, AVG(j.starost) AS Povp_star,
              COUNT(*) AS St_ratingov
        FROM jadralec j
        GROUP BY j.rating ) AS t
WHERE t.St_ratingov > 1;
```

```
-- rezultat gnezdene poizvede se
-- uporablja kot začasna tabela t
-- vse nove attribute moramo poimenovati
```

rating	Povp_star
3	44.5
7	40
8	40.5
10	25.5

Vaje: gnezdenje, kvantifikatorji, skupinski operatorji

1. Poiščite imena čolnov, ki so jih rezervirali vsi jadralci.
2. Preverite, ali so vsi čolni z dolžino nad 35 čevljev iste barve (s kvantifikatorji).
3. Preverite, ali so vsi čolni z dolžino nad 35 čevljev iste barve (s skupinskimi operatorji).
4. Izpišite šifre, imena čolnov in število njihovih rezervacij urejeno v padajočem vrstnem redu.
5. Izpišite imena, šifre in število rezervacij vsakega jadralca. Kdor ni rezerviral ničesar, bo imel 0 rezervacij. Izpis uredite padajoče po številu rezervacij in naraščajoče po imenu jadralca.
6. Izpišite imena in šifre vseh jadralcev, ki so rezervirali nadpovprečno število čolnov.

Rešitve

1. naloga

```
SELECT c.ime
FROM coln c
WHERE NOT EXISTS
    (SELECT j.jid
     FROM jadralec j
     where j.jid not in (
         SELECT r.jid
         FROM rezervacija r
         WHERE r.cid = c.cid));
```

2.naloga

```
select if(not exists(
    select *
    from coln
    where dolzina > 35 AND barva !=ANY
        (select barva
         from coln
         where dolzina>35))
, "Da", "Ne" ) as "Vsi iste barve";
```

3.naloga

```
select if (count(distinct barva)>1,
           "Ne","Da") AS "Vsi enaki"
from coln
where dolzina > 35;
```

Opomba: pri 5. in 6. nalogi je izpis nekoliko polepsan

Rešitve

4. naloga

```
select c.cid, c.ime, count(*) as StRez
from coln c join rezervacija r
      using(cid)
group by c.cid, c.ime
order by StRez desc;
```

5.naloga (COUNT pred stetjem odstrani NULL vrstice)

```
select j.jid, j.ime, count(r.cid) as
      StRez
from jadralec j left join rezervacija r
      using(jid)
group by j.jid, j.ime
order by StRez desc, j.ime asc;
```

6. naloga

```
select j.jid, j.ime, count(r.cid) as
      StRez
from jadralec j left join rezervacija r
      using(jid)
group by j.jid, j.ime
having StRez > (
SELECT avg(tmp.strez)
from (select j.jid, j.ime, count(r.cid)
      as StRez
from jadralec j left join rezervacija r
      using(jid)
group by j.jid, j.ime) tmp);
```

Pogledi (views) v SQL

- Pogled (**VIEW**) je tabela, katere vrstice NISO shranjene podatkovni bazi, ampak se sproti računajo na podlagi *definicije pogleda*.
- Uporaba pogledov: pogosto uporabljane poizvedbe, omejitev dostopa do nekaterih stolpcev, izločevanje nepotrebnih detajlov
- Pogledi so definirani s **SELECT** stavki
- Vsaka sprememba v bazi se pozna v pogledu in obratno: vsaka sprememba v pogledu se pozna v bazi

Kreiranje in brisanje pogledov

- Sintaksa za kreiranje:

```
CREATE VIEW ime_pogleda(imena atributov)  
AS SELECT stavek;
```

- Imena atributov lahko izpustimo; v tem primeru so v pogledu vsi atributi rezultata poizvedbe
- Paziti moramo na morebitna podvojena imena atributov in jih po potrebi preimenovati
- Sintaksa za brisanje:

```
DROP VIEW ime_pogleda;
```

Pogledi: rezervacija z barvo

```
CREATE VIEW barv_rez
```

```
AS SELECT r.*, c.barva
```

```
FROM coln c, rezervacija r
```

```
WHERE c.cid = r.cid;
```

```
SELECT *
```

```
FROM barv_rez;
```

	jid	cid	dan	barva
	22	101	2006-10-10	modra
	64	101	2006-09-05	modra
	22	102	2006-10-10	rdeca
	31	102	2006-11-10	rdeca
	64	102	2006-09-08	rdeca
	22	103	2006-10-08	zelena
	31	103	2006-11-06	zelena
	74	103	2006-09-08	zelena
	22	104	2006-10-07	rdeca
	31	104	2006-11-12	rdeca

Pogledi: coln z rezervacijo (1)

```
CREATE VIEW coln_rez  
AS SELECT *  
FROM coln c, rezervacija r  
WHERE c.cid = r.cid;
```

- Problem: dva stolpca z istim imenom (cid)
- Lahko rešimo na tri načine:
  - preimenujemo v SELECT stavku
  - preimenujemo v CREATE VIEW stavku
  - izločimo podvojene attribute

Pogledi: coln z rezervacijo (2)

```
CREATE VIEW coln_rez
AS SELECT r.*, c.cid AS ccid, c.ime, c.barva, c.dolzina
FROM coln c, rezervacija r
WHERE c.cid = r.cid;
SELECT * FROM coln_rez;
```

jid	cid	dan	ccid	ime	barva	dolzina
22	101	2006-10-10	101	Elan	modra	34
64	101	2006-09-05	101	Elan	modra	34
22	102	2006-10-10	102	Elan	rdeca	34
31	102	2006-11-10	102	Elan	rdeca	34
64	102	2006-09-08	102	Elan	rdeca	34
22	103	2006-10-08	103	Sun Odyssey	zelena	37
31	103	2006-11-06	103	Sun Odyssey	zelena	37
74	103	2006-09-08	103	Sun Odyssey	zelena	37
22	104	2006-10-07	104	Bavaria	rdeca	50
31	104	2006-11-12	104	Bavaria	rdeca	50

Pogledi: coln z rezervacijo (3)

```
CREATE VIEW coln_rez(jid,cid,dan,ccid,ime,barva,dolzina)
AS SELECT *
    FROM coln c, rezervacija r
    WHERE c.cid = r.cid;
SELECT * FROM coln_rez;
```

jid	cid	dan	ccid	ime	barva	dolzina
22	101	2006-10-10	101	Elan	modra	34
64	101	2006-09-05	101	Elan	modra	34
22	102	2006-10-10	102	Elan	rdeca	34
31	102	2006-11-10	102	Elan	rdeca	34
64	102	2006-09-08	102	Elan	rdeca	34
22	103	2006-10-08	103	Sun Odyssey	zelena	37
31	103	2006-11-06	103	Sun Odyssey	zelena	37
74	103	2006-09-08	103	Sun Odyssey	zelena	37
22	104	2006-10-07	104	Bavaria	rdeca	50
31	104	2006-11-12	104	Bavaria	rdeca	50

Vaje: skupinski operatorji in DDL

1. Definirajte pogled MladoletniJadralci, ki vsebuje samo jadralce mlajše od 18 let.
2. Definirajte pogled StatistikaColnov, ki bo za vsak čoln izpisal osnovne podatke (šifra, ime, dolžina), število rezervacij, število različnih jadralcev, ki so ga rezervirali in povprečni rating jadralcev, ki so ga rezervirali.
3. Definirajte pogled StatistikaJadralcev, ki bo za vsakega jadralca poleg njegovih podatkov (šifra in ime) vseboval tudi število rezervacij čolnov, povprečno dolžino in **prevladujočo barvo** rezerviranih čolnov

Vaje (Ponovitev snovi)

1. Kolikšen je delež igralcev brez alianse ($aid = 0$).
2. Izpiši imena igralcev, imena njihovih alians ter število igralečih naselji. Uredi po številu igralčevih naseljih od največjega do najmanjšega. Če igralec nima alianse, naj se za ime alianse izpiše „Brez alianse“.
3. Za vsakega igralca izpiši ime njegovega največjega mesta.
4. Združi prejšnji dve poizvedbi v eno*!

Rešitve: DDL

```
1. naloga
CREATE VIEW MladJad AS
SELECT *
FROM jadralec
WHERE starost <18;

2. naloga
CREATE VIEW StatColn AS
SELECT c.cid, c.ime, c.dolzina, COUNT(*),
       COUNT(DISTINCT jid), AVG(rating)
FROM jadralec JOIN rezervacija USING(jid)
              JOIN coln c USING(cid)
GROUP BY c.cid, c.ime, c.dolzina;

3.naloga (tricky, resitev za MariaDB)
SELECT jid, count(*) AS StRez, avg(dolzina)
       as PovpDolz,

(SELECT barva
FROM rezervacija JOIN coln USING(cid)
WHERE jid=j1.jid
GROUP BY barva

ORDER BY COUNT(*) DESC
LIMIT 1) AS barva,

(SELECT COUNT(*)
FROM rezervacija JOIN coln USING(cid)
WHERE jid=j1.jid
GROUP BY barva
ORDER BY COUNT(*) DESC
LIMIT 1) AS stevilo
FROM jadralec j1 JOIN rezervacija r1
                 USING(jid) join coln USING(cid)
GROUP BY jid;

4. naloga
CREATE INDEX ind_cid
           ON rezervacija(cid);
CREATE INDEX ind_jid
           ON rezervacija(jid);
CREATE INDEX ind_jid_cid
           ON rezervacija(jid,cid);
```


Rešitve: Drugačno razumevanje povprečja

2. naloga

```
CREATE VIEW StatColn AS
SELECT c.cid, c.ime, c.dolzina, COUNT(*),
       COUNT(DISTINCT jid), (
       SELECT AVG(rating)
       FROM jadralec
       WHERE jid IN(SELECT r2.jid FROM
       rezervacija
       WHERE r2.cid = c.cid) ) AS avg
FROM jadralec j JOIN rezervacija USING(jid)
JOIN coln c USING(cid)
GROUP BY c.cid, c.ime, c.dolzina;
```

3.naloga (tricky, resitev za MariaDB)

```
SELECT jid, count(*) AS StRez, (
    SELECT AVG(dolzina)
    FROM coln
    WHERE cid IN(SELECT r2.cid
    FROM rezervacija r2
    WHERE r2.jid = c1.jid
    ) as PovpDolz,
```

```
(SELECT barva
FROM rezervacija JOIN coln USING(cid)
WHERE jid=j1.jid
GROUP BY barva
ORDER BY COUNT(*) DESC
LIMIT 1) AS barva,
```

```
(SELECT COUNT(*)
FROM rezervacija JOIN coln USING(cid)
WHERE jid=j1.jid
GROUP BY barva
ORDER BY COUNT(*) DESC
LIMIT 1) AS stevilo
```

```
FROM jadralec j1 JOIN rezervacija r1
    USING(jid) JOIN coln c1 USING(cid)
GROUP BY jid;
```

Rešitve

1.
SELECT count(*) / (SELECT COUNT(*) FROM igralec) AS delež FROM igralec WHERE aid = 0;
2.
SELECT i.player, IF(aid = 0, "Brez alianse", a.alliance) AS "Aliansa", COUNT(*) as Stevilo_Naselji FROM igralec i
JOIN naselje n USING(pid) JOIN aliansa a USING(aid) GROUP BY i.pid, i.player, a.alliance ORDER BY
Stevilo_Naselji DESC;
3.
SELECT n.village, n.population
FROM naselje n JOIN igralec i USING(pid)
WHERE n.population = (SELECT MAX(n2.population) FROM naselje n2 JOIN igralec i2 USING(pid)
WHERE i2.pid = i.pid) LIMIT 1, 1000000;
4.
SELECT i.player, IF(aid = 0, "Brez alianse", a.alliance) AS "Aliansa", COUNT(*) as Stevilo_Naselji, (SELECT
n2.village FROM naselje n2
JOIN igralec i2 USING(pid)
WHERE i2.pid = i.pid AND n2.population = (SELECT MAX(n3.population) FROM naselje n3
JOIN igralec i3 USING(pid) WHERE i3.pid = i.pid) limit 0,1) as "največje naselje" FROM igralec i JOIN naselje n
USING(pid) JOIN aliansa a USING(aid) GROUP BY i.pid, i.player, a.alliance ORDER BY Stevilo_Naselji DESC;

Data definition language - DDL

- Tipi atributov
- Kreiranje in spreminjanje tabel
- Polnjenje tabel

Tipi atributov

- Numerični tipi: NUMBER, INTEGER, FLOAT, DOUBLE, DECIMAL, ...
- Znakovni tipi: CHAR, VARCHAR, TEXT, ...
- Datumski tip: DATE
- Netipizirani tipi: BLOB (binary large object), CLOB (character large object) ali TEXT, velikost ene vrednosti v MariaDB do 4GB

Kreiranje tabel

- Sintaksa:

```
CREATE TABLE ime_tabele  
    (atributi in omejitve)  
    druge opcije;
```

- Primer:

```
CREATE TABLE Jadralec  
( jid      INTEGER,           -- atributi  
  ime      VARCHAR(10),  
  rating   INTEGER,  
  starost  REAL,  
  PRIMARY KEY (jid),         -- omejitve  
  CHECK ( rating >= 1 AND rating <= 10 ));
```

Polnjenje tabel

- Sintaksa:

```
INSERT INTO ime_tabele VALUES(v1, ..., vk);
```

```
INSERT INTO ime_tabele(ime1,...,imek) VALUES(v1, ..., vk);
```

- V drugem primeru lahko nekatere vrednosti manjkajo in dobijo vrednost **NULL**

- Primer:

```
INSERT INTO Jadralec
```

```
    VALUES ( 22, 'Darko', 7, 45.0);
```

```
INSERT INTO Jadralec(jid, ime, rating, starost)
```

```
    VALUES ( 29, 'Borut', 1, 33.0);
```

Spreminjanje in brisanje tabel

- Spreminjanje tabel:
  - **ALTER TABLE** ime_tabele opcije;
  - dodajanje, brisanje, preimenovanje in spreminjanje atributov
  - dodajanje, brisanje in spreminjanje omejitev, indeksov, ...
- Brisanje tabel:
  - **DROP TABLE** ime_tabele;

Praznjene in posodabljanje tabel

- Praznjene

DELETE FROM ime_tabele **WHERE** pogoj;

- Posodabljanje

UPDATE ime_tabele **SET** atribut=vrednost **WHERE** pogoj;

- Primer:

DELETE FROM coln **WHERE** barva **IS NULL**;

UPDATE coln **SET** dolzina = 40 **WHERE** cid = 104;

Indeksiranje v SQL

- Indeks je za uporabnika nevidna podatkovna struktura, ki bistveno pospeši dostop do vrstic tabele; preiskovanje n vrstic: s $t_1 = O(n)$ na $t_2 = O(\log n)$;
- pri $n=1$ milijon je $t_1 = 1000000$, $t_2 = 6$ (stevilo korakov)
- Indeksiramo po enem ali več stolpcih
- Zakaj vedno ne indeksiramo celotne tabele:
  - za k atributov je možnih 2^k indeksov (vse podmnožice)
  - vsak indeks zahteva prostor na disku in čas za njegovo gradnjo in posodabljanje ob spremembah tabele

Kdaj zgraditi indeks na podmnožici atributov?

- Ključi in ostali enolični (UNIQUE) atributi: pogosto avtomatsko generiranje
- Pogostost preiskovanja in urejanja
- Velikost tabele
- Porazdelitev podatkov
- Prostorsko-časovne omejitve: prostor na voljo v PB, pogostost spreminjanja tabele

Kreiranje in brisanje indeksov

- Kreiranje indeksov:

```
CREATE [UNIQUE] INDEX ime_indeksa  
ON ime_tabele (ime_atributa1 [ASC|DESC],  
               ime_atributa2 [ASC|DESC],  
               ... );
```

- Indeks se gradi po kombinaciji vrednosti atributov; za vsako kombinacijo atributov potrebujemo svoj indeks
- Možna specifikacija tipa indeksa (npr. BTREE, HASH)
- Brisanje nepotrebnih indeksov:

```
DROP INDEX ime_indeksa ON ime_tabele;
```

Primer indeksiranja

- Indeksiraj čolne po barvi!

```
CREATE INDEX po_barvi  
ON coln(barva);
```

- Indeksiraj rezervacije ločeno po datumih ter šifrah jadrancev in čolnov skupaj!

```
CREATE INDEX po_dnevih  
ON rezervacija(dan);
```

```
CREATE INDEX po_jid_cid  
ON rezervacija(jid,cid);
```

Uporaba indeksov

- Indeksi se uporabljajo avtomatsko, ko jih enkrat kreiramo; sistem izbere, katerega od potencialno več možnih obstoječih bo uporabil
- Eksplicitna (ne)uporaba indeksov: dosežemo s specialnimi komentarji ali ukazi - namigi (hints)
- Zakaj namigi? Ker vnaprej vemo več kot sistem o tem, kako se bodo podatki uporabljali
- Namigi so **NESTANDARDNA** razširitev SQL

Namigi za indeksiranje v MariaDB

- Namig: dodana ključna beseda v SELECT stavku za imenom tabele v FROM vrstici

```
-- Uporabi samo naštete indekse
```

```
USE INDEX(ime_indeksa1, ime_indeksa2, ...)
```

```
-- Ne uporabi nobenega indeksa
```

```
USE INDEX()
```

```
-- Ignoriraj naštete indekse
```

```
IGNORE INDEX(ime_indeksa1, ime_indeksa2, ...)
```

Primeri nekaterih namigov v MariaDB

- Denimo, da smo vnaprej kreirali indekse

```
jad_index1(jid, ime), jad_index2(jid),  
jad_index3(ime).
```

```
SELECT *
```

```
FROM jadralec
```

```
    USE INDEX(jad_index1)      -- uporabi indeks
```

```
ORDER BY ime, jid;           -- po jid in imenu
```

```
SELECT *
```

```
FROM jadralec
```

```
    IGNORE INDEX(jad_index1, jad_index2, jad_index3)
```

```
ORDER BY ime, jid;  -- ne uporabi nobenega nastetega  
                    -- indeksa
```

Vaje: DDL

1. Po tabeli rezervacij pogosto preiskujemo po atributih jid in cid posamezno, ter po (jid, cid) skupaj. Kreirajte ustrezne indekse!
2. Kreirajte novo tabelo, ki ne vsebuje mladoletnih jadralcev!
3. Leto je naokoli, postarajte jadralce!
4. Izbrišite jadralce, ki imajo rating pod 5!
5. Tine, ki ima 19 let in ocenjen rating 8 je danes prvič rezerviral čoln „Bavaria“ ter hkrati opravil registracijo jadralca. Dodajte ga v tabelo jadralcev!
6. Jadralsko društvo je ugotovilo, da bi radi jadralcem omogočili rezervacijo čolnov za več dni skupaj. Dopolnite tabelo rezervacij tako, da bo to omogočala. Za jadralce, ki že imajo rezervacijo se privzame, da so rezervacijo opravili samo za en dan.

Rešitve: DDL

1. naloga

```
CREATE INDEX pojid ON rezervacija(jid);  
CREATE INDEX pocid ON rezervacija(cid);  
CREATE INDEX pojidincid ON  
    rezervacija(jid,cid);
```

2. Naloga

```
CRATE TABLE polnoletni AS SELECT * FROM  
    jadralec WHERE starost >= 18;
```

3. Naloga

```
UPDATE jadralec SET starost = starost - 1  
    WHERE jid > 0;
```

4. Naloga

```
DELETE FROM jadralec WHERE rating < 5 AND  
    jid > 0;
```

5. Naloga

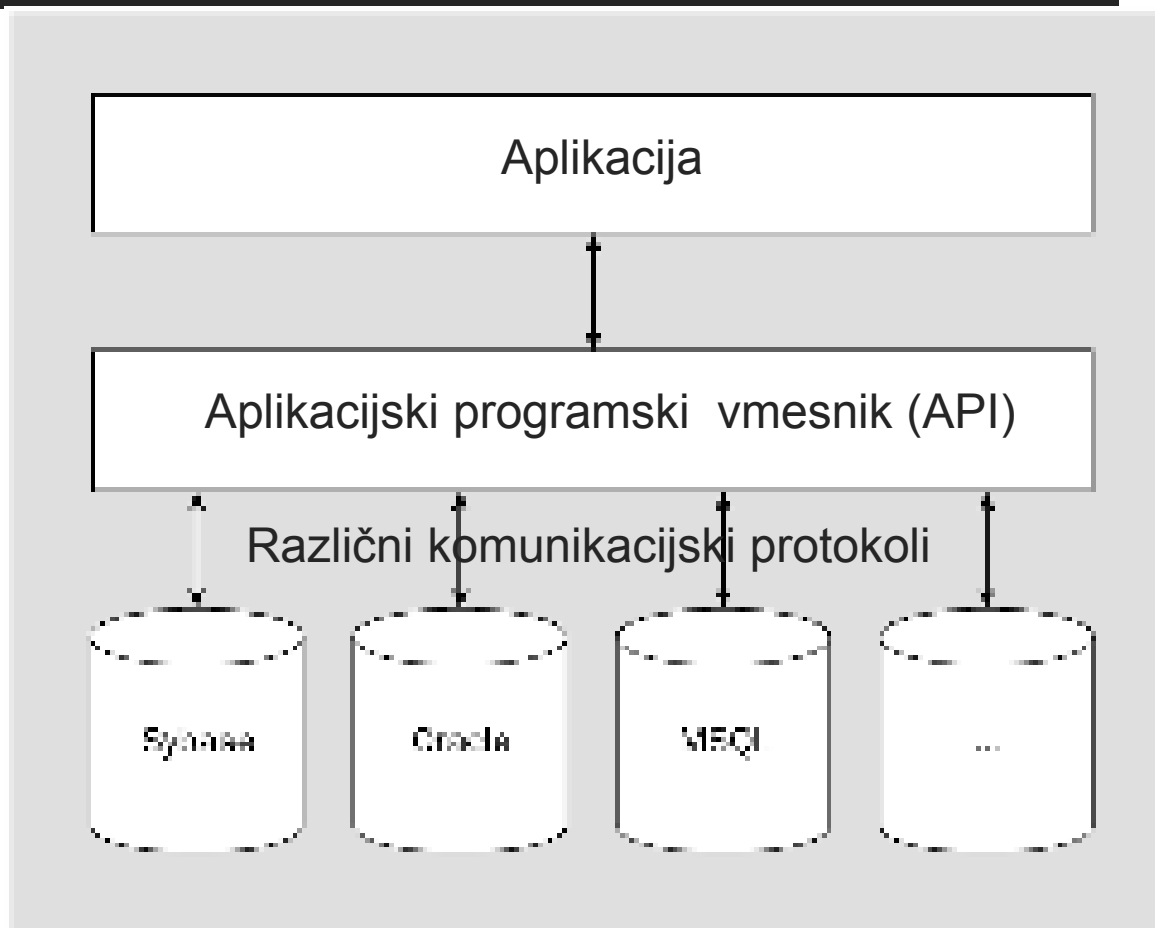
```
INSERT INTO jadralec VALUES(24, "Tine", 8,  
    19);INSERT INTO rezervacija VALUES(24,  
    (SELECT cid FROM coln WHERE ime =  
    "Bavaria"), CURDATE()) ;
```

6.Naloga

```
ALTER TABLE rezervacija ADD COLUMN St_dni  
    INT DEFAULT 1;
```

Komunikacija med aplikacijo in SUPB

Podatkovna
baza

Nastanek standardnih programskih vmesnikov

- Različni proizvajalci podatkovnih baz uporabljajo različne protokole in programske vmesnike (API)
- Težavno programiranje aplikacij
- Leta 1992 se pojavi vmesnik ODBC (open data base connectivity), ki skuša poenotiti programski dostop
- Aplikacije so tako prenosljive na različne platforme, vendar je njihova funkcionalnost in učinkovitost nekoliko okrnjena v primerjavi z uporabo originalnih programskih vmesnikov

ODBC - open data base connectivity

- Nastal je leta 1992 v sodelovanju Microsofta s podjetjem Simba Technologies
- Sloni na različnih standardnih Call Level Interface (CLI) specifikacijah iz SQL Access Group, X/Open in ISO/IEC
- Leta 1995 je ODBC 3.0 postal del standarda ISO/IEC 9075-3 -- Information technology -- Database languages -- SQL -- Part 3: Call-Level Interface (SQL/CLI).

ODBC

- Prevzeli so ga vsi pomembnejši proizvajalci SUPB
- Množica implementacij ODBC gonilniških sistemov za različne operacijske sisteme in SUPB-je:
  - Microsoft ODBC (DAO, DAC: data access objects, data access components),
  - iODBC (open source: MacOS, Linux, Solaris, ...),
  - IBM i5/OS (IBM, DB2),
  - UnixODBC (open source: Linux),
  - UDBC (predhodnik iODBC, združuje ODBC in SQL access group CLI)
  - Oracle, Informix, Sybase, MySQL, ... za različne OS

Značilnosti ODBC

- Proceduralni programski vmesnik za dostop do podatkovne baze
- Omejitev ODBC: delo z SQL standardom, kot ga definira ODBC
- Težaven dostop do specifičnih razširitev SQL: omogočen s pomočjo meta-podatkovnih funkcij
- Kaj potrebujemo za delo: ODBC aplikacijski vmesnik za naš OS in ODBC gonilnik za naš OS in uporabljano PB

Zakaj ODBC?

- Aplikacije niso vezane na konkreten API
- SQL stavke lahko v kodo vključujemo statično ali dinamično
- Aplikacij ne zanima dejanski komunikacijski protokol
- Format podatkov prilagojen programskemu jeziku
- Standardiziran vmesnik (X/Open, ISO CLI)
- Univerzalno sprejet in podprt

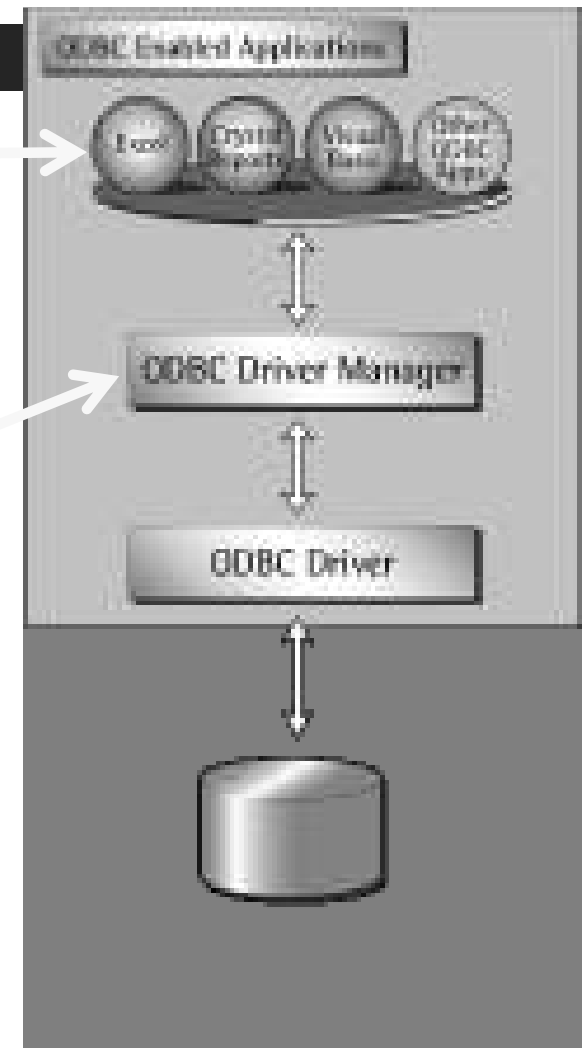
Kaj nam ODBC ponuja

- Gonilnike, ki omogočajo poenoten dostop do PB
- Knjižnico funkcij, ki omogoča aplikaciji povezavo s SUPB, izvajanje SQL stavkov in dostop do rezultatov in statusa izvajanja
- Standarden način za prijavo in odjavo na SUPB
- Standardno (a omejeno) predstavitev podatkovnih tipov
- Standarden nabor sporočil o napakah
- Podporo SQL sintaksi po X/Open in ISO CLI specifikacijah

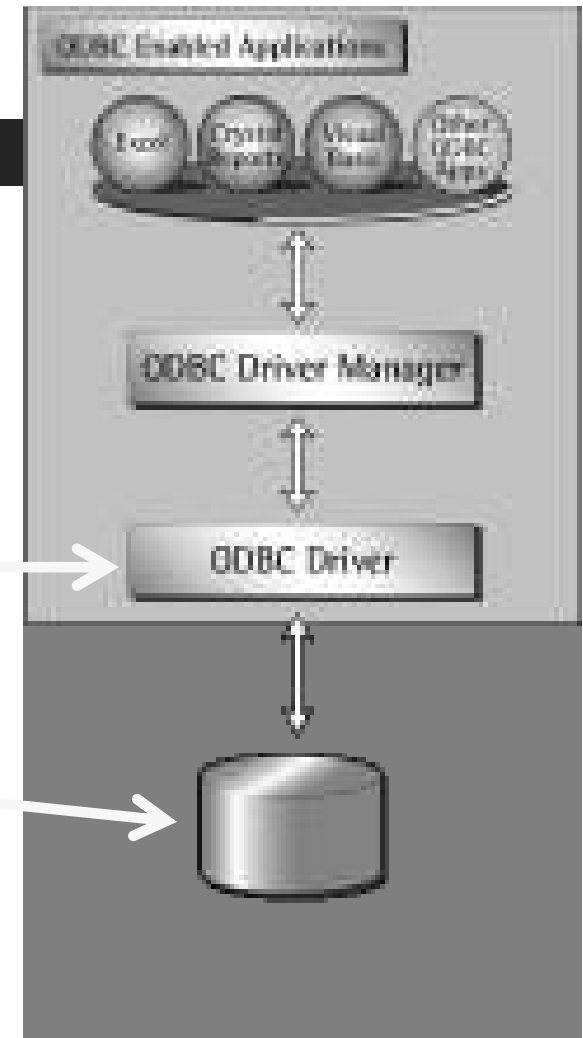
Arhitektura ODBC

- Aplikacije:
  - procesiranje podatkov,
  - klici ODBC funkcij za posredovanje poizvedb in rezultatov
- ODBC upravljalec gonilnikov:
  - Nalaga gonilnike glede na potrebe aplikacij
  - Procesira klice ODBC funkcij in jih posreduje gonilniku

Arhitektura ODBC

- ODBC gonilnik:
  - Prevzema klice ODBC funkcij, jih po potrebi preoblikuje in posreduje SUPB
  - Omogoča manjkajočo funkcionalnost glede na implementiran ODBC standard
- Podatkovni vir:
  - SUPB
  - tekstovne datoteke
  - preglednice
  - ...

ODBC in standardni SQL

- Minimalni SQL
  - Data Definition Language (DDL): CREATE TABLE in DROP TABLE
  - Data Manipulation Language (DML): enostavni SELECT, INSERT, UPDATE, SEARCHED, in DELETE z iskalnim pogojem
  - Preprosti izrazi: (npr. as $A > B + C$)
  - Samo znakovni podatkovni tipi: CHAR, VARCHAR, LONG VARCHAR

ODBC in standardni SQL

- Standardni SQL
  - Vsebuje minimalni SQL
  - Data Definition Language (DDL): ALTER TABLE, CREATE INDEX, DROP INDEX, CREATE VIEW, DROP VIEW, GRANT, in REVOKE
  - Data Manipulation Language (DML): polni SELECT stavek
  - Izrazi: gnezdene poizvedbe, skupinski operantorji (npr. SUM, MIN, ...)
  - Podatkovni tipo: DECIMAL, NUMERIC, SMALLINT, INTEGER, REAL, FLOAT, DOUBLE PRECISION

ODBC in standardni SQL

- Razširjeni SQL
  - Minimalni in osnovni SQL
  - Data Manipulation Language (DML): zunanji stiki, pozicijski UPDATE, pozicijski DELETE, SELECT FOR UPDATE, unije
  - Izrazi: skalarne funkcije (npr.SUBSTRING, ABS), določila za deklaracijo konstant DATE, TIME in TIMESTAMP
  - Podatkovni tipi: BIT, TINYINT, BIGINT, BINARY, VARBINARY, LONG VARBINARY, DATE, TIME, TIMESTAMP
  - Paketi SQL stavkov
  - Podpora shranjenim proceduram (klicanje)

pyodbc – implementacija ODBC za Python

- pyodbc je modul za Python ki omogoča dostop do poljubnega SUPB (ki podpora ODBC)
- implementira Python Database API Specification v2.0 z dodatki, ki poenostavljajo delo s podatkovno bazo
- pyodbc je odprtokoden, uporablja MIT licenco, in ga lahko zastonj uporabljamo tako v pridobitne, kot nepridobitne namene (vključno z izvorno kodo)
- domača stran in dokumentacija:

<http://code.google.com/p/pyodbc/>

Poglejte si!!!

Predpriprava na uporabo pyodbc

- SUPB s podatki
- Python in pyodbc (za pripadajoče verzijo Pythona)
  - <https://code.google.com/p/pyodbc/>
- Delovno okolje: Pythonwin ali Idle
- ODBC gonilnik za izbrani OS in SUPB
  - MySQL: Connector/ODBC (na učilnici: instalirajte)

Priprava podatkovnega vira (MySQL)

- Odprite Control Panel->Administrative tools
->Data Sources (ODBC)
- V zavihku User DSN izberite Add in nato določite ODBC gonilnik:
  - MySQL ODBC 5.3 driver
  - Vnesite vrednosti s slike: DSN je lahko poljuben.
  - Lahko vnesete uporab. ime in geslo

Osnovni gradniki pyodbc

- Uvoz modula:
`import pyodbc`
- Najpomembnejši razredi:
  - Povezava (connection)
  - Kurzor (cursor)
  - Podatkovni tipi in njihovi konstruktorji
  - Obravnava napak

pyodbc: povezava

- Povezavo ustvarimo z ukazom:
`c = pyodbc.connect(ConnectionString)`
- ConnectionString določa povezavo, npr.
    `ConnectionString = 'DSN=FRI;UID=pb;PWD=pbvaje'`
    ali
    `ConnectionString = 'DSN=DOMA;UID=pb;PWD=pbvaje'`

pyodbc: povezava

- Za MySQL bi ConnectionString lahko napisali tudi brez definiranega DSN, npr.:

```
ConnectionString = 'DRIVER={MySQL ODBC 5.3 ANSI Driver};  
SERVER=pb.fri.uni-lj.si;  
DATABASE=vaje;  
UID=pb;  
PWD=pbvaje;'
```

pyodbc: povezava

- Nekatere metode:
  - close(): zapri povezavo, enako pri destruktorju objekta
  - commit(): uveljavi transakcijo (če SUPB podpira)
  - rollback(): razveljavi transakcijo (če SUPB podpira)
  - cursor(): vrne nov kurzorski objekt, ki uporablja povezavo
- Kurzorji: izvajajo SQL stavke in omogočajo iteracijo po vrsticah rezultata

pyodbc: kurzor

- Kurzor `x` ustvarimo z ukazom:
`x = c.cursor()` # `c` je povezava
- Nekateri atributi:
  - `description`: opis stolpcev rezultata (shema)
  - `rowcount`: število vrstic rezultata
- Nekaterne metode:
  - `execute(ukaz, [parametri])`: izvede ukaz z opsijskimi parametri
  - `fetchall()`: prenese vse vrstice rezultata
  - `fetchone()`, `fetchmany(size)`: preneseta eno ali več vrstic

pyodbc: kurzor

- Po kurzorju lahko iteriramo, vendar **samo enkrat**:
x.execute(SQLukaz)
for r in x: print r
- Več iteracij: v = x.fetchall(), nato iteriramo po v
- Parametri v SQL ukazih:
  - Primer: **SELECT * FROM** jadralec
  - SQL ukaz kot niz znakov: Pythonov način parametrizacije
    - x.execute('SELECT %s FROM %s' % (*, 'jadralec'))
  - pyodbc prenos parametrov v metodi execute:
    - ? označuje parameter
    - seznam parametrov za ukazom
    - x.execute('SELECT ? FROM ?, (*, 'jadralec')
    - x.execute('SELECT ? FROM ?, (*, 'jadralec'))

pyodbc: obravnava napak

- Razredi pyodbc ob napakah javljajo naslednje izjeme:
  - DatabaseError
  - DataError
  - OperationalError
  - IntegrityError
  - InternalError
  - ProgrammingError
  - NotSupportedError

pyodbc: obravnava napak

```
try:
    x.execute ( SQLKaz)
    ...
except pyodbc.DataError:
    -- obravnava napake
    pass

...
except pyodbc.DatabaseError:
    -- obravnava napake
    pass

except:
    -- obravnava ostalih napak
    pass
```


pyodbc: preslikava med ODBC/SQL in Pythonovimi podatkovnimi tipi

ODBC	Python
char varchar longvarchar GUID	string
wchar wvarchar wlongvarchar	unicode
smallint integer tinyint	int
bigint	long
decimal numeric	decimal
real float double	double
date	datetime.date
time	datetime.time
timestamp	datetime.datetime
bit	bool
binary varbinary longvarbinary	buffer
SQL Server XML type	unicode

Primer programa

- Naloga: Postaraj jadralce za eno leto.
- Izvedba:
  - ustvari novo tabelo: postarani
  - v vsaki vrstici povečaj starost za 1
- Vse to lahko naredimo direktno v SQL-u. Kako? Vaja prejšnjega tedna.

Primer programa

```
import pyodbc
cnxn = pyodbc.connect('DSN=FRI;UID=pb;PWD=pbvaje')
cursor = cnxn.cursor()
updater= cnxn.cursor()
try:
    cursor.execute("DROP TABLE postarani")
except pyodbc.DatabaseError:
    pass
cursor.execute("CREATE TABLE postarani AS SELECT * FROM jadralec")
cnxn.commit()
```

**Izbriši, če že
obstaja tabela.**

Primer programa

```
cursor.execute("SELECT * FROM postarani")
print "PRED"
for r in cursor:
    print r
cursor.execute("SELECT * FROM postarani")
for r in cursor:
    updater.execute("UPDATE postarani SET starost =? WHERE jid =?",
                    r.STAROST + 1, r.JID)
cursor.execute("SELECT * FROM postarani")
print "PO"
for r in cursor:
    print r
cnxn.commit()
```

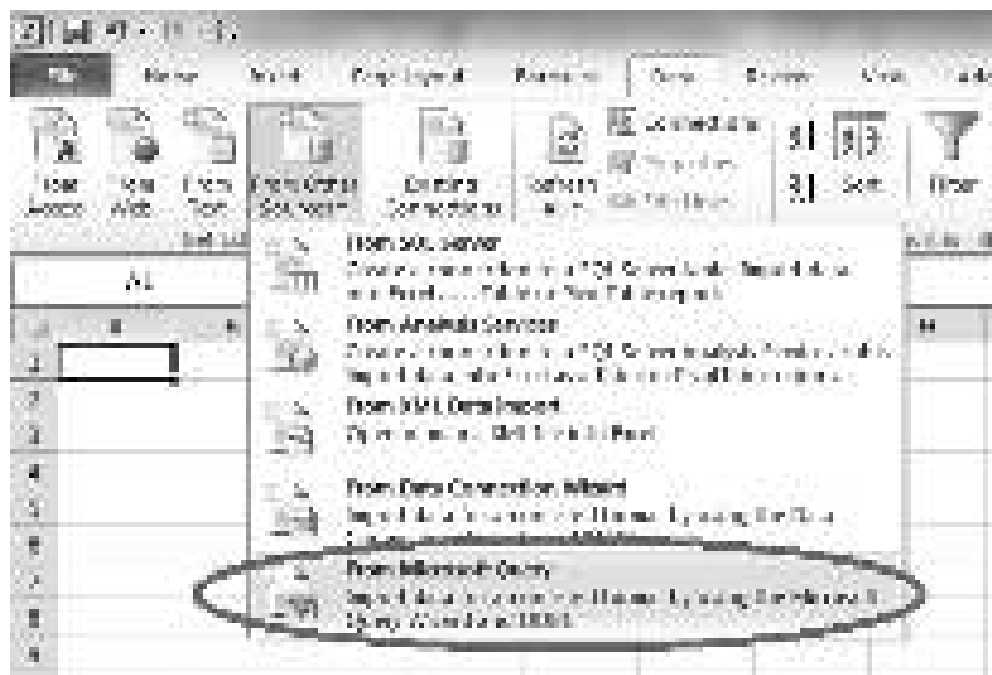
**Zakaj še en
SELECT?**

**Pazite na
velikost črk
pri imenih
atributov**

**COMMIT zares
zapiše v bazo**

Microsoft Excel in ODBC

- Izberite
Data->From Other Sources->From Microsoft Query
- Izberite vir podatkov, kot definirano v ODBC Data Sources (npr. FRI)

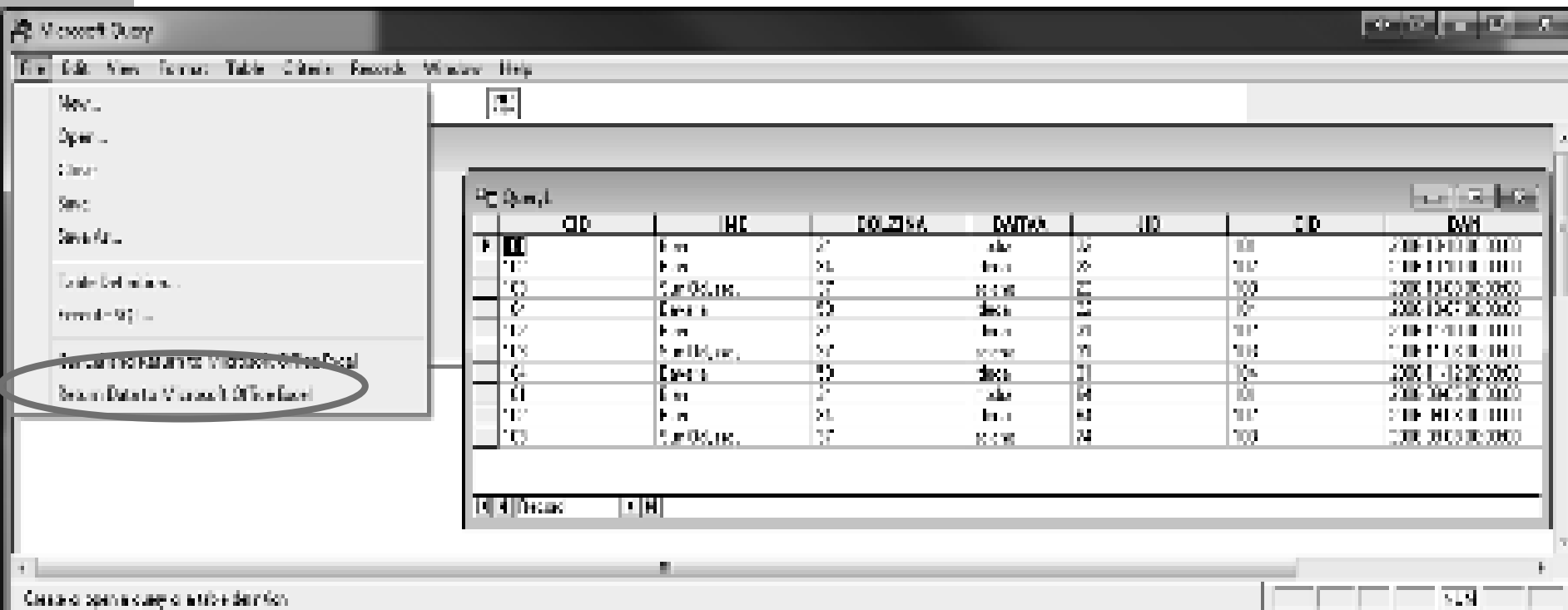
Microsoft Excel in ODBC

- Ne izberite nobene tabele (gumb Close)
- Izberite File->Execute SQL
- Vnesite SQL poizvedbo in pritisnite gumb Execute

SQL poizvedbo je smiselno napisati in preveriti v za to namenjenem okolju (SQL Developer, MySQL Workbench) ob upoštevanju ODBC omejitev.

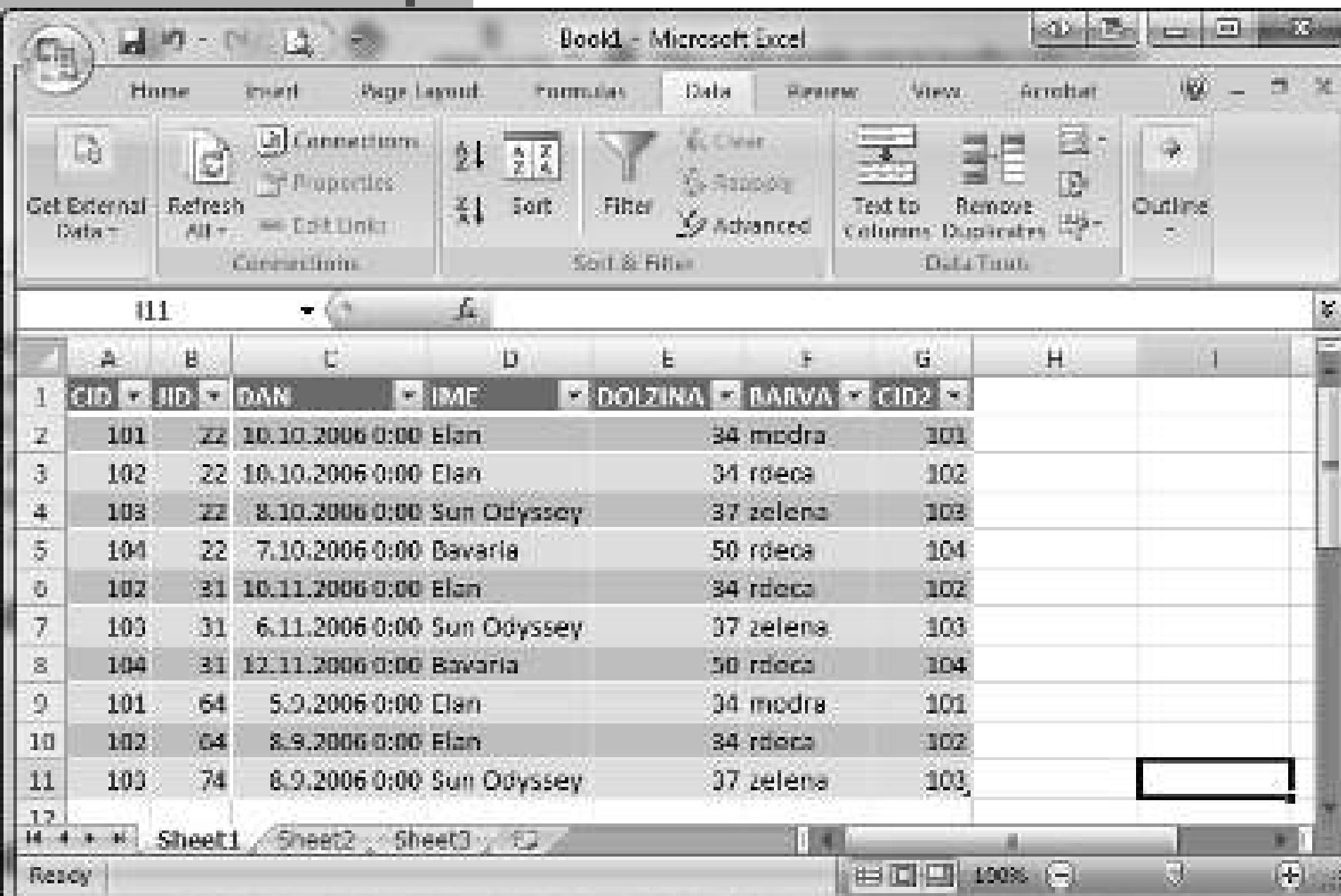

Microsoft Excel in ODBC

- Izberite File->Return Data to Microsoft Excel
- V Excelu dobite tabelo z rezultatom
- Odvisno od definicije DSN (z ali brez gesla) je občasno potrebno vnesti ime in geslo za dostop do podatkovne baze

Rezultat poizvedbe v Excelu

Book1 - Microsoft Excel

Home Insert Page Layout Formulas Data Review View Acrobat

Get External Data Refresh All Connections Sort Filter Sort & Filter Text to Columns Remove Duplicates Data Tools Outline

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	ID	JID	DAN	IME	DOLZINA	BARVA	CID2		
2	101	22	10.10.2006 0:00	Elan	34	modra	101		
3	102	22	10.10.2006 0:00	Elan	34	rdeca	102		
4	103	22	8.10.2006 0:00	Sun Odyssey	37	zelena	103		
5	104	22	7.10.2006 0:00	Bavaria	50	rdeca	104		
6	102	31	10.11.2006 0:00	Elan	34	rdeca	102		
7	103	31	6.11.2006 0:00	Sun Odyssey	37	zelena	103		
8	104	31	12.11.2006 0:00	Bavaria	50	rdeca	104		
9	101	64	5.9.2006 0:00	Elan	34	modra	101		
10	102	64	8.9.2006 0:00	Elan	34	rdeca	102		
11	103	74	8.9.2006 0:00	Sun Odyssey	37	zelena	103		
12									

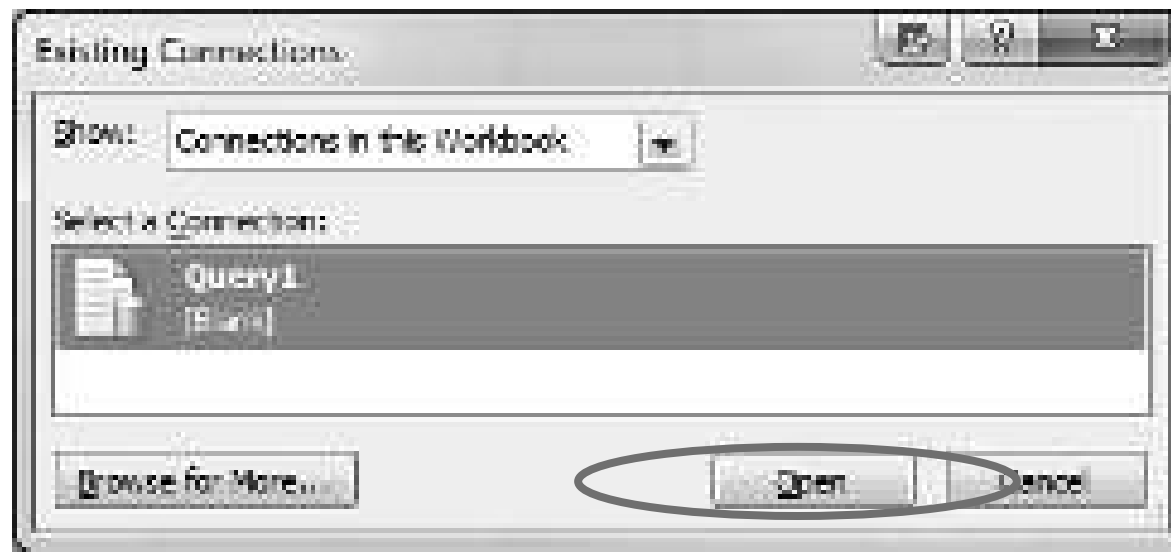
Sheet1 Sheet2 Sheet3

Ready 100%

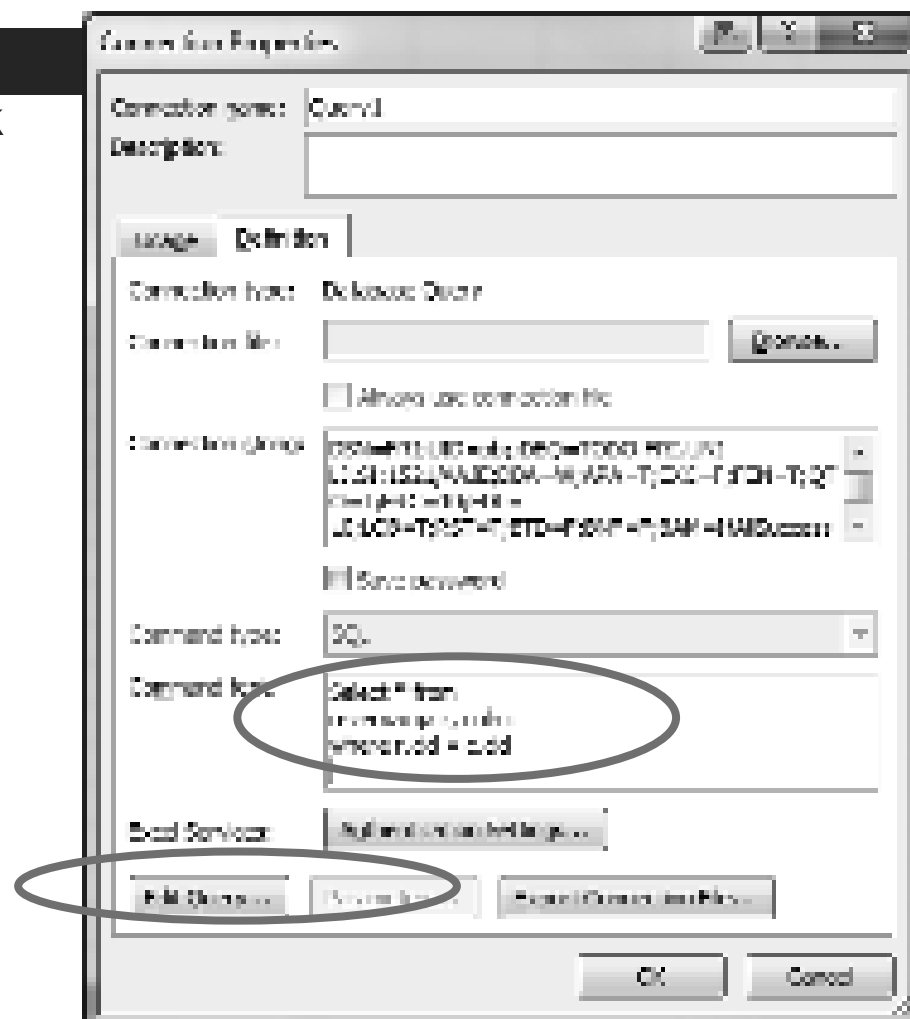
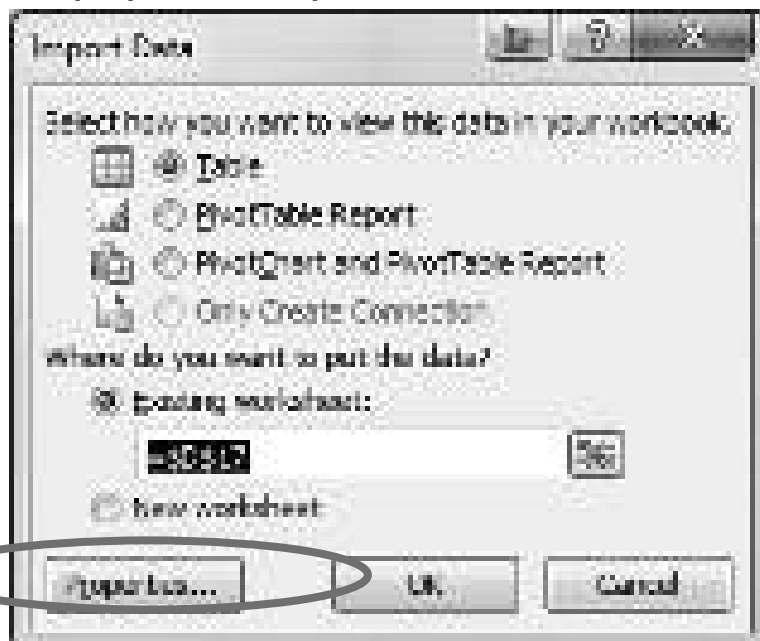
Microsoft Excel in ODBC

- Povezave s podatkovno bazo so "žive"
  - S pritiskom na Data-> Refresh All osvežite vsebino rezultata poizvedbe
- Urejanje poizvedb
  - Pritisnite Data->Existing Connections
  - Izberite ustrezno poizvedbo in pritisnite Open

Microsoft Excel in ODBC

- Izberite Properties in nato zavihek Definition
- V okencu Command text ali s klikom na Edit Query lahko popravimo poizvedbo

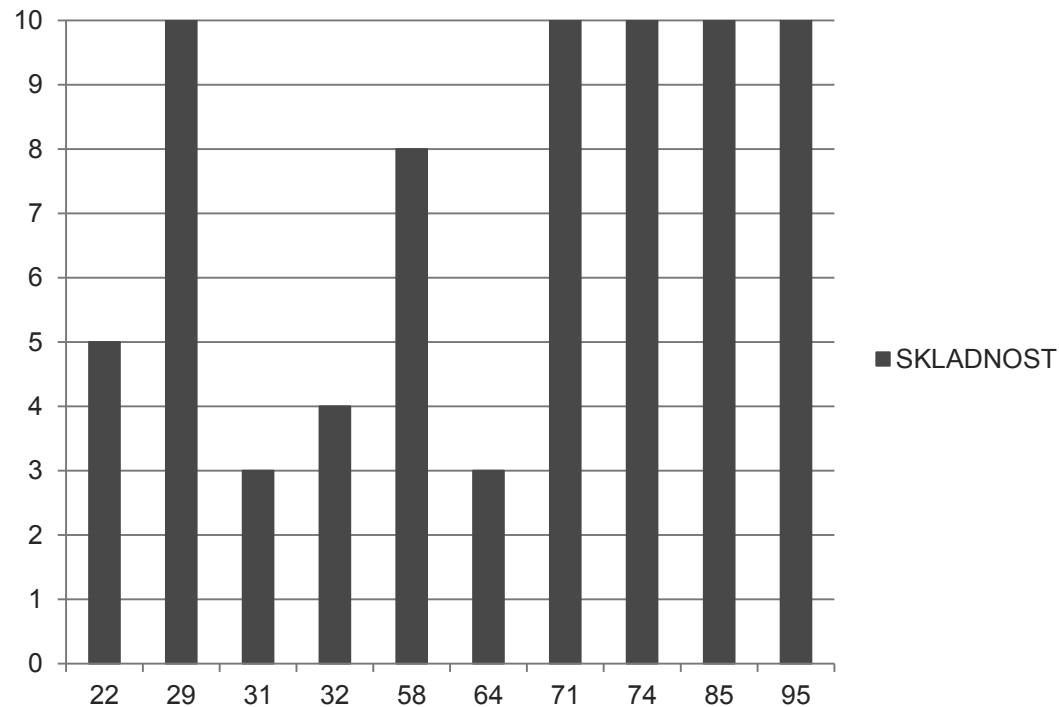
NALOGA (Python)

- V Pythonu napišite program, ki za vsakega jadralca izpiše šifro najbolj “*skladnega*” čolna.
- Rezultate zapišite v tabelo `optimal(jid, cid, skladnost)`
- Najbolj “*skladen*” čoln *cid* za jadralca *jid* je tisti, ki po formuli $(jid + cid) \% 11$ daje najvišjo vrednost.

NALOGA V EXCELU

- Povežite se na bazo in prenesite tabelo optimal
- Narišite graf te tabele, kot ga kaže slika.

JID	CID	SKLADNOST
22	104	5
29	102	10
31	104	3
32	104	4
58	104	8
64	104	3
71	104	10
74	101	10
85	101	10
95	102	10

Procedure

- Shranjeni podprogrami, ki jih lahko kličemo
- Parametre lahko določimo kot vhodne (IN), izhodne (OUT) ali vhodno-izhodne (IN OUT)
- Kličemo jih s `CALL Ime_Procedure(...)`

Primer

Napišite shranjeno proceduro, ki vrne vse podatke o čolnih z dolžino med "spodnja" in "zgornja" meja.

```
DELIMITER //  
CREATE PROCEDURE colni_razpon (IN spodnja  
INTEGER, IN zgornja INTEGER)  
BEGIN  
    SELECT * FROM coln  
    WHERE dolzina BETWEEN spodnja AND zgornja;  
END //  
DELIMITER ;  
  
CALL colni_razpon(20,40);
```

Dostop do parametrov

- Naprimer, da imate proceduro rezervacijeJadralca(IN *ime* VARCHAR(255), OUT *n* INTEGER), ki vam v zadnjem parametru vrne število rezervacij jadralcev z imenom *ime*.

```
CALL rezervacijeJadralca(„Henrik“, @a);  
SELECT @a;
```

Funkcije

- Podobno kot procedure, le da vračajo vrednost
- Parametri so privzeto IN
- Uporaba `SELECT Ime_Funkcije(...)`

Primer

Napišite funkcijo, ki vrne število čolnov z dolžino med "spodnja" in "zgornja" meja.

```
DELIMITER //
CREATE FUNCTION colni_razpon_fun (spodnja
INTEGER, zgornja INTEGER) RETURNS INTEGER
BEGIN
DECLARE X INTEGER;
SELECT COUNT(*) INTO X
FROM coln
WHERE dolzina BETWEEN spodnja AND zgornja;
RETURN X;
END //
DELIMITER ;
SELECT colni_razpon_fun(20,40);
```

Dostop do rezultata

- Naprimer, da imate proceduro rezervacijeJadralca(IN *ime* VARCHAR(255)), ki vam vrne število rezervacij jadralcev z imenom *ime*.

```
SELECT rezervacijeJadralca(„modra“)
```

Brisanje procedur in funkcij

- DROP PROCEDURE IF EXISTS
Ime_procedure;
- DROP FUNCTION IF EXISTS Ime_Funkcije;

Bazni prožilci

- Podobni proceduram, le da nimajo argumentov in se avtomatsko kličejo ob ažuriranju tabele.
- Lahko se kličejo pri vstavljanju (INSERT), brisanju (DELETE) ali posodabljanju (UPDATE).
- Stavčni in vrstični prožilci.

Vaja

- Kreirajte tabelo *MladoletniJadralci* s funkcionalnostjo materializiranega pogleda, ki hrani samo jadralce mlajše od 18 let. Dodajte bazne prožilce za vstavljanje, brisanje in posodabljanje vrstic originalne tabele *jadralci*.

Ustvarjanje tabele

```
CREATE TABLE MaldoletniJadralci AS  
  SELECT *  
  FROM jadralec  
  WHERE starost <18;
```

Bazni prožilec za vstavljanje

```
DELIMITER //  
CREATE TRIGGER MladoletniJadralci_Insert  
AFTER INSERT ON jadralec  
FOR EACH ROW  
BEGIN  
IF NEW.starost <18 THEN  
    INSERT INTO MladoletniJadralci VALUES(NEW.jid, NEW.ime,  
                                           NEW.starost, NEW.rating);  
END IF;  
END //
```

Vaje

- Napišite proceduro, ki vam vrne vse čolne določene barve ter v zadnjem parametru vrne število le teh.
- Prejšnja naloga, le da jo implementirajte kot funkcijo.
- Tabeli MladoletniJadralci dodajte še bazne prožilce za brisanje in spreminjanje vrstic iz tabele jadralci.

Normalizacija relacij (tabel)

- Relacijski podatkovni model
- Relacija, atribut, relacijska shema
- Odvisnosti med atributi relacije:
  - Funkcionalne
  - Večvrednostne
  - Stične
- Ažurirne anomalije
- Normalne oblike relacij (1, 2, 3, BCNO, 4, 5) in postopki za normalizacijo
- Kako določiti ključ relacije na podlagi funkcionalnih odvisnosti?

Relacijski podatkovni model

- Svet modeliramo z relacijami (množicami resničnih trditev)
- Atribut A_i : opisuje določeno lastnost
- D_i : domena (vrednostna množica) atributa A_i
- Relacija r : $D_1 \times D_2 \times \dots \times D_n \rightarrow \{\text{res}, \text{ni\_res}\}$
- Shema relacije (glava tabele):
 $\text{Sh}(r) = R(A_1:D_1, \dots, A_n:D_n)$
- Vsaka relacija ima natanko eno shemo, vsaki shemi pa lahko pripada več različnih relacij

Odvisnosti med atributi relacije

- Relacija se podreja integritetnim omejitvam iz realnega sveta, ki omogočajo, le določene kombinacije vrednosti atributov.
- Integritetne omejitve v modelu določimo s pomočjo funkcionalnih in drugih odvisnosti.
- Odvisnosti so sredstvo, s katerim lahko v relacijskem modelu povemo, katere vrstice relacij (kombinacije vrednosti atributov) so oziroma bi lahko bile veljavne in katere sploh ne morejo obstajati.

Upoštevanje odvisnosti

- Pri ažuriranju relacij (tabel) je treba odvisnosti upoštevati, sicer pride do ažurirnih anomalij.
- Več možnosti za upoštevanje:
  - Uporabnik se zaveda vseh odvisnosti in jih upošteva
  - SUPB se preverja vse odvisnosti (časovno zahtevno)
  - Preoblikovanje relacij na način, da do ažurirnih anomalij sploh ne more priti (normalizacija)

Funkcionalne odvisnosti

- Funkcionalne odvisnosti veljajo na nivoju relacijske sheme, torej za vse relacije, ki pripadajo isti shemi.
- Imejmo relacijsko shemo R s podmnožicama atributov, X in Y .
- V relacijski shemi R velja $X \rightarrow Y$ (X funkcionalno določa Y oziroma Y je funkcionalno odvisen od X), če v nobeni relaciji, ki pripada shemi R , ne obstajata dve n -terici, ki bi se ujemali v vrednostih atributov X in se ne bi ujemali v vrednostih atributov Y .
- Preprosto povedano, obstaja neka funkcija, s pomočjo katere lahko iz vrednosti X izračunamo vrednosti Y .

Ažurirne anomalije

- Relacije, ki vsebujejo odvečne podatke lahko povzročajo ažurirne anomalije pri operacijah nad podatki.
- Poznamo več vrst anomalij:
  - Anomalije pri dodajanju n-teric v relacijo
  - Anomalije pri brisanju n-teric iz relacije
  - Anomalije pri spreminjanju n-teric

Anomalije pri dodajanju vrstic

- Dodajanje novih članov oddelka: ponovno moramo (pravilno) vpisati naslov oddelka
- Dodajanje novega oddelka: za podatke o članu vpišemo NULL

Ime	Priimek	Oddelek	Naslov
Janez	Novak	1A	Tržaška 25
Peter	Klepec	1A	Tržaška 25
Marija	Kovač	2A	Dunajska 6
Janko	Jankovič	1A	Tržaška 52
NULL	NULL	3A	Celovška 12

Anomalije pri brisanju vrstic

- Brisanje edinega člana oddelka: izgubimo tudi vse informacije o tem oddelku (šifra oddelka, naslov)

Ime	Priimek	Oddelek	Naslov
Janez	Novak	1A	Tržaška 25
Peter	Klepec	1A	Tržaška 25
Marija	Kovač	2A	Dunajska 6

Anomalije pri spreminjanju vrstic

- Oddelek 1A se preseli na Jadransko 21. Naslov je treba pravilno popraviti pri vseh članih oddelka!

Ime	Priimek	Oddelek	Naslov
Janez	Novak	1A	Tržaška 25
Peter	Klepec	1A	Tržaška 25
Marija	Kovač	2A	Dunajska 6

Primarni ključ

- Imejmo relacijsko shemo R s podmnožico atributov X .
- X je ključ relacijske sheme R , če velja
  1. $X \rightarrow R$
  2. Za noben atribut A iz X ne velja $(X-A) \rightarrow R$ (minimalnost)
- Shema ima lahko več ključev, izberemo enega najprimernejšega, ki mu pravimo primarni ključ. Ostalim pravimo alternativni ključi.
- Specifikacija primarnih in alternativnih ključev omogoča dosledno spoštovanje nekaterih omejitev!

Pomožni koncepti za iskanje ključev na podlagi funkcionalnih odvisnosti

- Imejmo shemo R v kateri velja množica funkcionalnih odvisnosti F
- Osnovni atribut: del nekega (ne nujno primarnega) ključa
- Kanonična oblika funkcionalne odvisnosti: na desni strani je največ en atribut
- Logična izpeljava odvisnosti: $F \Rightarrow X \rightarrow Y$
- Zaprtje množice odvisnosti: $F^+ = \{X \rightarrow Y: F \Rightarrow X \rightarrow Y\}$
(vse možne izpeljane odvisnosti)

Zaprte (closure) množice atributov

- Zaprte množice atributov X glede na F
 $X^+ = \{A: X \rightarrow A \in F^+\}$
- Postopek za izračun X^+

Vhod: X, F

Izhod: X^+

$X^+ = X$

ponavljaj

    stari $X^+ = X^+$

    za vsako odvisnost $Y \rightarrow Z \in F$ naredi

        če $Y \subseteq X$ potem

$X^+ = X^+ \cup Z$

dokler ni stari $X^+ = X^+$

Primer izračuna zaprtja

$R = ABCDEFG$

$F = \{A \rightarrow B, BE \rightarrow G, EF \rightarrow A, D \rightarrow AC\}$

Iščemo $\{EF\}^+$:

1. $\{EF\}^+ = EFA$
2. $\{EF\}^+ = EFAB$
3. $\{EF\}^+ = EFABG$
4. $\{EF\}^+ = EFABG$

Minimalno pokritje množice odvisnosti (olajša iskanje ključev)

- F pokriva E: $\forall f \in E: F \Rightarrow f$ oziroma $E^+ \subseteq F^+$
- Minimalno pokritje $F_{\min}$: zahtevamo $F_{\min}^+ = F^+$, vendar ohranimo samo neredundantne odvisnosti
  - Kanonična oblika (en atribut na desni)
  - Minimalnost (ne moremo odstraniti nobene odvisnosti, da bi še vedno veljalo $F_{\min}^+ = F^+$)
  - $\forall F_{\min}$ ne moremo zamenjati nobene $X \rightarrow A$ z $Y \rightarrow A$, $Y \subset X$, da bi še vedno veljalo $F_{\min}^+ = F^+$)
- Postopek v praksi: narišemo graf odvisnosti, kjer odstranimimo tranzitivne povezave. Rezultat ni nujno enoličen!
- Primer: $R = ABC$, $F = \{A \rightarrow B, B \rightarrow A, B \rightarrow C, A \rightarrow C, C \rightarrow A\}$

Izpeljevanje funkcionalnih odvisnosti in določanje ključev

- Armstrongovi aksiomi in izpeljana pravila sklepanja (kogar zanima, v literaturi)
- Trivialne odvisnosti: $X \rightarrow Y$ kadar $Y \subseteq X$ (vedno veljajo, lahko jih izpustimo)
- Postopki za določanje kandidatov za ključe na osnovi funkcionalnih odvisnosti:
  - Elmasri-Navathe
  - Saiedian-Spencer

Iskanje ključev relacije na podlagi funkcionalnih odvisnosti

- Splošni veljavne resnice
  - Atribut, ki ne nastopa na desni strani nobene funkcionalne odvisnosti, mora biti vsebovan v vsakem ključu
  - Atribut, ki nastopa na desni strani neke funkcionalne odvisnosti in ne nastopa na levi strani nobene funkcionalne odvisnosti, ne more biti vsebovan v nobenem ključu
  - Dobri kandidati za ključve so leve strani funkcionalnih odvisnosti in njihove unije

Elmasri-Navathe algoritem za določanje enega ključa

- Vhod: relacijska shema R , množica funkcionalnih odvisnosti F
  1. Postavi K = začetni kandidat, npr. R (vsi atributi)
  2. Za vsak atribut $X \in K$
    - Izračunaj $\{K-X\}^+$ glede na F
    - Če $\{K-X\}^+$ vsebuje vse attribute R (poenostavljeno K , če začnemo z R) postavi $K = K - \{X\}$
  3. Kar ostane v K je ključ.
- Problem: vrne samo en ključ, odvisen od vrstnega reda pregledovanja atributov

Primer (Elmasari-Navathe):

$R=ABCDEFGG$

$F=\{A \rightarrow D, AG \rightarrow B, B \rightarrow G, B \rightarrow E, E \rightarrow B, E \rightarrow F\}$

- $K=ABCDEFGG, X=A$
 $K-X=BCDEFG, (K-X)^+=BCDEFG$
manjka A
- $K=ABCDEFGG, X=B$
 $K-X=ACDEFG, (K-X)^+=ABCDEFGG$ (AG→B)
- $K=ACDEFG, X=C$
 $K-X=ADEFG, (K-X)^+=ABDEFG$ (AG→B)
manjka C
- $K=ACDEFG, X=D$
 $K-X=ACEFG, (K-X)^+=ABCDEFGG$ (AG→B, A→D)

Primer (Elmasari-Navathe):

$R=ABCDEFG$

$F=\{A \rightarrow D, AG \rightarrow B, B \rightarrow G, B \rightarrow E, E \rightarrow B, E \rightarrow F\}$

- $K=ACEFG, X=E$
 $K-X=ACFG, (K-X)^+=ABCDEFG$ $(AG \rightarrow B, A \rightarrow D, B \rightarrow E)$
- $K=ACFG, X=F$
 $K-X=ACG, (K-X)^+=ABCDEFG$ $(AG \rightarrow B, A \rightarrow D, B \rightarrow E, E \rightarrow F)$
- $K=ACG, X=G$
 $K-X=AC, (K-X)^+=ACD$ $(A \rightarrow D)$
manjkajo BEFG

Ključ je
 $ABCDEFG - BDEF$
torej ACG

Saiedian-Spencer algoritem za določanje vseh ključev

- Vhod: relacijska shema R ,
min. pokritje funkcionalnih odvisnosti $F_{\min}$
- 1. Poišči množice $\mathcal{L}$ (atributi samo na levi strani odvisnosti in atributi ki ne nastopajo v nobeni odvisnosti), $\mathcal{R}$ (atributi samo na desni strani odvisnosti) in $\mathcal{B}$ (atributi na levi in desni strani odvisnosti)
- 2. Preveri množico $\mathcal{L}$. Če $\mathcal{L}^+ = R$, je edini ključ in lahko končaš, sicer nadaljuj na koraku 3.
- 3. Preveri množico $\mathcal{B}$ tako da v $\mathcal{L}$ vstavljaš po vrsti vse možne kombinacije atributov X iz $\mathcal{B}$, začeniši s posameznimi atributi. Kadar dobimo $\{\mathcal{L} \cup X\}^+ = R$, smo našli ključ. N-teric, ki vsebujejo X , dalje ne obravnavamo več.

Primer (Saiedian-Spencer):

$R=ABCDEFGG$

$F=\{A \rightarrow D, AG \rightarrow B, B \rightarrow G, B \rightarrow E, E \rightarrow B, E \rightarrow F\}$

1. $\mathcal{L}=CAGBE=CA$
 $\mathcal{R}=DBG EF=DF$
 $\mathcal{B}=BGE$
2. $\mathcal{L}^+=CAD \subseteq R$
3. $X=B \mathcal{L}=CAB$
 $\mathcal{L}^+=CABDGEF = R$
4. $X=G \mathcal{L}=CAG$
 $\mathcal{L}^+=CAGDBEF = R$
5. $X=E \mathcal{L}=CAE$
 $\mathcal{L}^+=CAEDBFG = R$

Ključ: ABC, ACG, ACE

Primer izpitne naloge

- Za relacijsko shemo R s funkcionalnimi odvisnostmi F poiščite oba ključa, določite minimalno pokritje $F_{\min}$ in ugotovite, v kateri najvišji normalni obliki se nahaja! Odgovore utemeljite!

$R =$ ABCD

$F =$ {ACD $\rightarrow$ B, BCD $\rightarrow$ A, ACD $\rightarrow$ AB, BD $\rightarrow$ D,
AC $\rightarrow$ C , AB $\rightarrow$ B}

Vaje: odvisnosti in ključi (1/2)

1. Imamo relacijo (tabelo)
Ocenelzpitov(VpisnaSt, Predmet, Semester, Ocena)
Določite funkcionalne odvisnosti in
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
2. Imamo relacijo (tabelo)
PostavkaNarocila(SifraNarocila, CrtnaKodalzdelka, Sifralzdelka, Opislzdelka, Cenalzdelka, Kolicina)
Določite funkcionalne odvisnosti in
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
3. Imamo relacijo (tabelo) s podanimi funkcionalnimi odvisnostmi. Določite
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
Zaloga (Sifralzdelka, SifraAkcije, Proizvajalec, Opislzdelka, Cenalzdelka)
Sifralzdelka, SifraAkcije → Proizvajalec, Opislzdelka, Cenalzdelka
Sifralzdelka → Proizvajalec, Opislzdelka
4. Imamo relacijo (tabelo) s podanimi funkcionalnimo odvisnostjo. Ob predpostavki, da imajo vsi produkti istega založnika enako garancijo določite še ostale funkcionalne odvisnosti in
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
ProgramskaOprema(Založnik, Produkt, Verzija, SystemskeZahteve, Cena, Garancija)
Založnik, Produkt, Verzija → SystemskeZahteve, Cena, Garancija

Vaje: odvisnosti in ključi (2/2)

5. Imamo relacijo (tabelo) s podanimi funkcionalnimi odvisnostmi. Določite
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
R1(H, I, J, K, L, M, N, O)
 $H, I \rightarrow J, K, L$
 $J \rightarrow M$ $K \rightarrow N$ $L \rightarrow O$
6. Imamo relacijo (tabelo) s podanimi funkcionalnimi odvisnostmi. Določite
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
R2(D, O, N, T, C, R, Y)
 $D, O \rightarrow N, T, C, R, Y$
 $C, R \rightarrow D$
 $D \rightarrow N$
7. Imamo relacijo (tabelo) s podanimi funkcionalnimi odvisnostmi. Določite
(a) en ključ (Elmasri-Navathe)
(b) vse ključe (Saiedian-Spencer)
Shipping (ShipName, ShipType, VoyageID, Cargo, Port, Date)
 $ShipName \rightarrow ShipType$
 $VoyageID \rightarrow ShipName, Cargo$
 $ShipName, Date \rightarrow VoyageID, Port$
Date je datum prihoda ladje v pristanišče (Port).

Normalizacija

- Normalizacija je postopek, s katerem pridemo do množice primerno strukturiranih relacij, ki ustrezajo kriteriju normalne oblike.
- Lastnosti primernih relacij:
  - Relacije imajo minimalen nabor atributov
  - Atributi, ki so logično povezani, so zajeti v isti relaciji
  - Med atributi relacij je minimalna redundanca, vsak atribut (razen tujih ključev) je predstavljen samo enkrat.

Prva normalna oblika

- Relacija je v prvi normalni obliki, če:
  - Nima večvrednostnih atributov, kar pomeni, da ima vsak atribut lahko le eno vrednost (torej vrednost ne more biti množica). Primer: vzdevek
  - Nima sestavljenih atributov (torej vrednost ne more biti relacija). Primer: naslov
  - Ima definiran ključ in določene funkcionalne odvisnosti
- Koraki:
  - Eliminiranje ponavljajočih skupin (večvrednostnih sestavljenih atributov)
  - Določitev funkcionalnih odvisnosti
  - Določitev ključa

Primer normalizacije v 1. NO

Voznik (ime, priimek, stdov, (datum, znesek, davčna))

Prekršek

- Odpravimo ponavljajočo skupino:
Voznik (ime, priimek, stdov)
Prekršek(datum, znesek, davčna)
- Določimo ključe:
Voznik (ime, priimek, stdov)
Prekršek(#stdov, datum, znesek, davčna)
Relacijska shema Prekršek vključuje ključ originalne sheme.
- Določimo funkcionalne odvisnosti:
stdov → ime, stdov → priimek,
stdov, datum → znesek, stdov → davčna, davčna → stdov

Druga normalna oblika

Shema: ABCDE

$ABC \rightarrow D$

$ABC \rightarrow E$

$B \rightarrow E$ parcialna

- Relacija je v drugi normalni obliki:
  - Če je v prvi normalni obliki
  - Ne vsebuje parcialnih odvisnosti: noben atribut ni funkcionalno odvisen le od dela primarnega ključa, temveč od celotnega ključa
- Nekaj pogostih primerov:
  - Relacija, katere primarni ključ je sestavljen le iz enega atributa, je v drugi normalni obliki
  - Relacija, katere primarni ključ je sestavljen iz vseh atributov, je v drugi normalni obliki
- 2. NO je definirana kot pomožna NO za definicijo 3. NO

Primer normalizacije v 2. NO

- Voznik (ime, priimek, stdov)
stdov → ime, stdov → priimek ✓
- Prekršek(stdov, datum, znesek, davčna)
stdov, datum → znesek, stdov → davčna, davčna → stdov ✗
- Postopek normalizacije: problematične neosnovne attribute (tiste, ki niso del ključa) in so delno odvisni od njega prenesemo v novo tabelo in dodamo še dele ključa, od katerih so odvisni
- Prekršek(stdov, datum, znesek)
stdov, datum → znesek, ✓
- Davek(stdov, davčna)
stdov → davčna, davčna → stdov ✓

Tretja normalna oblika

- Relacija je v tretji normalni obliki (tradicionalna definicija):
  - Če je v drugi normalni obliki
  - Če ne vsebuje tranzitivnih funkcionalnih odvisnosti: ni funkcionalnih odvisnosti med atributi, ki niso del primarnega ključa oz. ne obstaja atribut, ki ni del primarnega ključa, ki bi bil funkcionalno odvisen od drugega atributa, ki ravno tako ni del primarnega ključa
- Nekaj pogostih primerov:
  - Relacija, katere primarni ključ je sestavljen iz vseh atributov, je v tretji normalni obliki
  - Relacija, kjer le en atribut izmed vseh ni del primarnega ključa, je v tretji normalni obliki

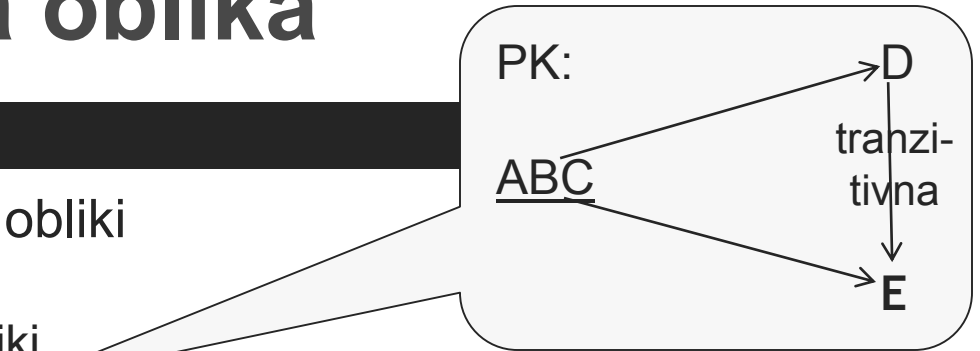
PK:

ABC

D

tranzitivna

E

Tretja normalna oblika

- Relacija je v 3. NO (formalna definicija), če za vsako odvisnost $X \rightarrow A \in F$ velja vsaj eden izmed pogojev:
  1. $X \rightarrow A$ je trivialna odvisnost ($A \subseteq X$)
  2. X je nadključ sheme R
  3. A je osnovni atribut (del nekega ključa)
- Normalizacija v 3. NO je neizgubna; s stikom dobljenih relacij lahko dobimo nazaj originalno relacijo (obstoj neizgubnega stika).

Postopek normalizacije v 3. NO

- Dekompozicija relacijske sheme R v ρ
  - Določimo F (še bolje: izračunamo $F_{\min}$)
  - Vsaki problematični odvisnosti $X \rightarrow A \in F$ priredimo novo relacijsko shemo XA v ρ , razen v primeru, če že obstaja kakšna shema, ki XA vključuje kot podmnožico. Desno stran odvisnosti (A) izločimo iz originalne sheme.
  - Kar ostane od originalne relacijske sheme dodamo v ρ , razen če v ρ že obstaja kakšna shema, ki jo vsebuje.

Primer normalizacije v 3. NO

R=ABCDEFGG

F={A → D, AG → B, B → G, B → E, E → B, E → F}

Ključ: ACG

1. $\rho = \{\}$
2. A → D: $\rho = \rho \cup \{AD\}$
3. AG → B: $\rho = \{AD\} \cup \{AGB\}$
4. B → G: ni problematična
5. B → E: $\rho = \{AD, AGB\} \cup \{BE\}$
6. E → B: $\{EB\} \subseteq \{BE\}$
7. E → F: $\rho = \{AD, AGB, BE\} \cup \{EF\}$
8. Končamo: $\rho = \{AD, AGB, BE, EF\} \cup \{ACG\}$

$\rho = \{AD, AGB, BE, EF, ACG\}$

Ali so spodnje relacije v 3. NO?

- Voznik (ime, priimek, stdov) ✓
stdov $\rightarrow$ ime, stdov $\rightarrow$ priimek
- Prekršek(stdov, datum, znesek) ✓
stdov, datum $\rightarrow$ znesek,
- Davek(stdov, davčna) ✓
stdov $\rightarrow$ davčna, davčna $\rightarrow$ stdov
- PrekršekDavek (stdov, datum, znesek, davčna) ✗
stdov, datum $\rightarrow$ znesek, stdov $\rightarrow$ davčna, davčna $\rightarrow$ stdov

Primer normalizacije

Predavanja(Šifra predmeta, Ime predmeta, Predavatelj, Katedra)

$F = \{ \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Ime predmeta}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Predavatelj}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Katedra}, \text{Predavatelj} \rightarrow \text{Katedra} \}$

1. Poiščite vse ključe.
2. V kateri normalni obliki je relacija Predavanja?
3. Normalizirajte relacijo Predavanja v 3. normalno obliko, če je to potrebno.

Primer normalizacije - ključ

Predavanja(Šifra predmeta, Ime predmeta, Predavatelj, Katedra)
 $F = \{ \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Ime predmeta}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Predavatelj}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Katedra}, \text{Predavatelj} \rightarrow \text{Katedra} \}$

Saiedian-Spencer:

- $\mathcal{L} = \{\text{Šifra predmeta}, \text{Predavatelj}\} = \{\text{Šifra predmeta}\}$
 $\mathcal{R} = \{\text{Ime predmeta}, \text{Predavatelj}, \text{Katedra}\}$
 $\quad = \{\text{Ime predmeta}, \text{Katedra}\}$
 $\mathcal{B} = \{\text{Predavatelj}\}$
- $\mathcal{L}^+ = \{\text{Šifra predmeta}, \text{Ime predmeta}, \text{Predavatelj}, \text{Katedra}\}$
- Ključ = Šifra predmeta

Primer normalizacije – najvišja NO

Predavanja(Šifra predmeta, Ime predmeta, Predavatelj, Katedra)

$F = \{ \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Ime predmeta}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Predavatelj}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Katedra}, \text{Predavatelj} \rightarrow \text{Katedra} \}$

- 1. NO je!
- 2. NO: ni delnih odvisnosti, torej je!
- 3. NO: tranzitivna odvisnost Predavatelj $\rightarrow$ Katedra, torej ni!
- Normalizacija v 3. NO je torej potrebna!

Primer normalizacije – 3. NO

Predavanja(Šifra predmeta, Ime predmeta, Predavatelj, Katedra)

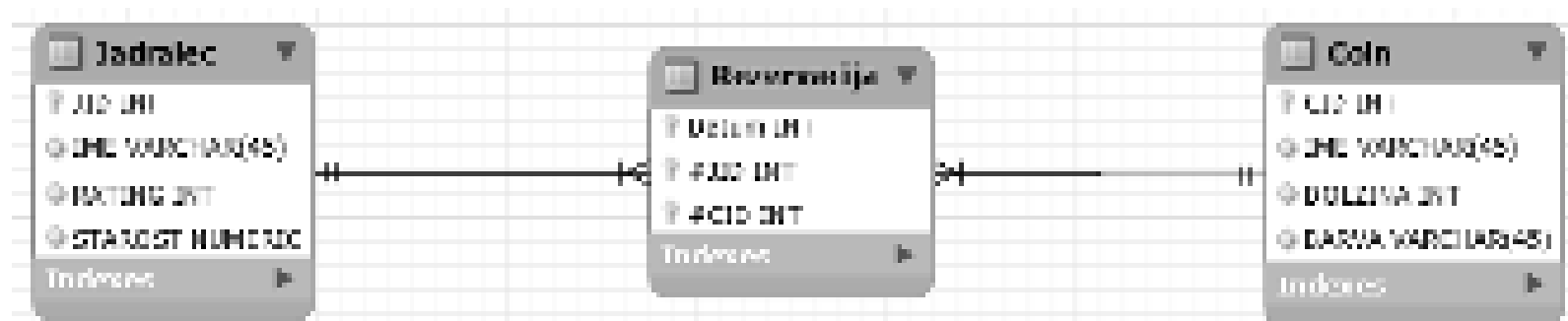
$F = \{ \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Ime predmeta}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Predavatelj}, \text{Šifra predmeta} \rightarrow \text{Katedra}, \text{Predavatelj} \rightarrow \text{Katedra} \}$

- $\rho = \{\}$
 $R = \{\text{Šifra predmeta}, \text{Ime predmeta}, \text{Predavatelj}, \text{Katedra}\}$
- Problematična tranzitivna odvisnost $\text{Predavatelj} \rightarrow \text{Katedra}$:
 $\rho = \rho \cup \{\{\text{Predavatelj}, \text{Katedra}\}\}$
 $R = \{\text{Šifra predmeta}, \text{Ime predmeta}, \text{Predavatelj}, \text{Katedra}\}$
- Končamo (dodamo, kar je ostalo):
 $\rho = \rho \cup \{\{\text{Šifra predmeta}, \text{Ime predmeta}, \text{Predavatelj}\}\}$
- Končni rezultat – dekompozicija v dve relaciji:
P1 (Šifra predmeta, Ime predmeta, Predavatelj)
P2 (Predavatelj, Katedra)

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Denormalizacija

- Sheme Jadralec, Coln in Rezervacija so v 3. NO (preverite!). Ugotovimo, da pogosto uporabljamo stike samo med tabelama Jadralec in Rezervacija.
- Rezervacija: razmerje več-več z dodanimi atributi.
- Pogosti stiki med tabelama Jadralec in Rezervacija upočasnjujejo izvajanje.


```
Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)
```

Denormalizacija

- Rešitev: vpeljemo novo tabelo JadralecRezervacija, ki je stik originalnih dveh tabel.

```
CREATE TABLE JadralecRezervacija AS
SELECT *
FROM Jadralec NATURAL JOIN Rezervacija;
```

Ključ: jid, cid, dan
Normalnost???

Delne odvisnosti:
jid → ime
jid → rating
jid → starost

jid	ime	rating	starost	cid	dan
22	Darko	7	45	101	2006-10-10
22	Darko	7	45	102	2006-10-10
22	Darko	7	45	103	2006-10-08
22	Darko	7	45	104	2006-10-07
31	Lojze	8	55.5	102	2006-11-10
31	Lojze	8	55.5	103	2006-11-06
31	Lojze	8	55.5	104	2006-11-12
64	Henrik	7	35	101	2006-09-05
64	Henrik	7	35	102	2006-09-08
74	Henrik	9	35	103	2006-09-08

Jadralec(jid, ime, rating, starost)
Coln(cid, ime, dolzina, barva)
Rezervacija(jid, cid, dan)

Denormalizacija

- Kako preverjamo delne odvisnosti?
  - Materializiran pogled (navaden pogled ne pomaga)
  - Omejitve vsebine (CONSTRAINT ali ASSERTION)

```
ALTER TABLE JadralecRezervacija
ADD CONSTRAINT PreveriDelneOdvisnostiJadralca
CHECK
    (NOT EXISTS
        (SELECT *
          FROM JadralecRezervacija jr1, JadralecRezervacija jr2
         WHERE jr1.jid = jr2.jid AND
              (jr1.ime != jr2.ime OR
               jr1.starost != jr2.starost OR
               jr1.rating != jr2.rating)
           -- jid → ime,
           -- jid → rating
           -- jid → starost
        )
    );
```